

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΑΙ
Μ. Σ. ΒΑΛΛΗΣ & Δ. Π. ΑΛΒΑΝΟΣ

ΧΑΡΑΥΓΗ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΚΑΙ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ
ΔΙΕΥΘΥΝΟΝΤΑΙ:

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
"ΧΑΡΑΥΓΗΝ,"
ΜΥΤΙΛΗΝΗΝ

ΓΡΑΦΕΙΑ
ΠΑΡΑ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΗΣ "ΣΑΛΠΙΓΓΟΣ,"
ΜΥΤΙΛΗΝΗ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ
(ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ)

ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

ΤΗΣ ΕΡΗΜΟΚΛΗΣΙΑΣ ΟΙ ΑΓΙΟΙ

Τὸ ἐρημικὸ ἐκκλησάκι τῆς Παληοπαναγιᾶς εἶχε τελειώσει σχεδόν. Ὁ ἀρχιτεχνίτης τοῦ ναοῦ ὁ Μῆτσος, εἶχε τραβήξει καὶ τὴν τελευταίαν καλλωπιστικὴν πινελιάν του — καὶ εἶχεν ἰδιαιτέραν, ἐντελῶς Μητσοικὴν τέχνην, ὁ τρομερὸς οὗτος — εἶχε κλειδώσει τὸν ναὸν καὶ παραδώσει τὸ κλειδί εἰς τὸν κ. Μπιαμπόν, τὸν ταγματάρχην τοῦ χωριοῦ, ἐπισείοντα δισορκῶς στρατιωτικὸν μούσιον καὶ ράβδον ὀζώδη ἐκ ξύλου ἀγριελαίας.

Ἐτοιμος ὁ ναός, μικρός, κάτασπρος, σὰν κομματάκι κιμωλίας ἀπάνω στὸ βουνό, μὲ κάτι πουρνίρια, ποῦ σὰν κουρασμένα γέροντα ἀπάνω του, πεποικιλμένος ἀπὸ μέσα μὲ τὶς τρομερὲς τοῦ Μῆτσου πινελιές, πινελιές ποῦ θέλαν νὰ παραστήσουν γιρλάντες καὶ μαιάνδρους καὶ λουλουδάκια ποῦ σὲ κάταναν νὰ ρωτήσης:

— "Ἄνθη εἶν' αὐτὰ ἢ τεντζερέδες;

"Ἄς εἶναι!...

Ὁ κ. Μπιαμπὸς ὁ συνταγματάρχης, ἀπόστρατος εἰς τὸ χωριό, πρῶτος ἐν πρώτοις καὶ σοφὸς ἐν σοφοῖς. Δικὴ του ἰδέα ἦτο ἡ ἀνοικοδόμησις τοῦ ναΐσκου, διὰ τὴν ὁποίαν ἐκόμπαζεν, σὰν νὰ κατώρθωσε νὰ ἀναβῆ στὸν Ἄρην.

Ἐνα πρᾶγμα μόνον τὸν ἐστενοχώρει καὶ τοῦτο ἦτο ἡ ἔλλειψις εἰκόνων ἀπὸ τὸν ναόν, ποῦ τὸν ἐνέβαλλεν εἰς βαθυτάτας σκέψεις, τὸ ὅτι κάποιος τεχνίτης, ἐκ τῆς πλησιεστέρας μεγαλοπόλεως ἐζήτησε 300 δραχμὰς «γιὰ Εὐρωπαϊκὸ Χριστὸ καὶ ἁγίους» καὶ 200 γιὰ «κοινούς».

Ἐρανος γενόμενος εἰς τὸ χωριὸν μόλις ἐπέφερε τὸ θεοσεδὲς ποσὸν τῶν 37 δραχμῶν καὶ 60 λεπτῶν.

Εἶχε λοιπὸν ἢ δὲν εἶχε δίκαιον ὁ κ. Μπιαμπός, νὰ εἶναι στενοχωρημένος;...

* *

Μείνας μετεξεταστέος εἰς τὰ Λατινικά, ἐπέστρεψα τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, καλοκαῖρι, εἰς τὴν πατρίδα, κομίζων εἰς τὴν μητέρα μου ψευδὲς ἐνδεικτικόν, φέρον Εἰρηνοδικειακὴν σφραγίδα, ἐπιμελῶς γυρισμένην, ὥστε νὰ μὴ φαίνωνται τὰ γράμματα καὶ ἀξιόζηλον βαθμὸν 8 καὶ κλάσμα.

Ἄφοῦ ἐνεπλήσθη χαρᾶς τὸ σπῖτι ἐνεκεν τοῦ ἀπολυτηρίου, ἐπῆγα καὶ εἰς τὸν θεῖο μου. Τὸ μούσι ἐσείσθη ἀπειλητικῶς, κάτι στρογγυλά μας τογυάλια ἐκαβαλίκευσαν ρίνα πατριωτικὴν καὶ τὸ ἐνδεικτικὸν ἀνεγνώσθη ἐπισήμως.

— Μπάμ! Μπούμ! Μπάμ! Μπούμ!

ἌΟλα ἐκρότησαν γύρω σὰν τρομάξαντα:

— Μπράβο! Εἰρήνη, δῶσε ἔξη καρύδια εἰς τὸν ἀνεψιόν!

Ἐνόμισα ὅτι ἐλευθερώθηκα καὶ ἔτρεξα νὰ φύγω. Δὲν εἶχα προφθάσει νὰ βγῶ εἰς τὴν αὐλὴν καὶ νέα ἀγριοφωνάρα μ' ἐσταμάτησε.

— Ἐλα δῶ σὺ βρέ! Βρεῖεῖεῖ εἶπα!

Ἐγύρισα.

— Σὺ ξερεις καὶ ζωγραφίζεις.

Δὲν ἐτόλμησα νὰ πῶ οὔτε ὄχι, οὔτε ναί. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ἐζωγράφιζα ἐρασιτεχνικῶς, κάθε καλοκαῖρι στὸ χωριό μου. Εἶχα μιὰ μανία μεγάλη στὴ ζωγραφικὴ, ἡ ὁποία εὐτυχῶς — ἄς τονίσω τὸ εὐτυχῶς — μοῦ ἔμεινε μανία. Δύο μεγάλες κλίσεις εἶχα ὅταν ἦμουνα μικρός. Πρὸς τὴν ζωγραφικὴν καὶ τὴν... κτηνοτροφίαν. Τώρα ζωγράφος δὲν ἠμπορῶ νὰ γείνω, κτηνοτρόφος... ἴσως. Κατὰ τὸ παρὸν ἱκανοποιῶ τὴν συνείδησίν μου, μὲ τὸ νὰ κυνηγῶ ἕνα δικηγορικὸν δίπλωμα, διὰ νὰ συντάσσω μιὰ ἡμέρα τὴν μήνυσιν τοῦ Βασιλείου Κατσάμπα κατὰ Μῆτρου Παπατράμπα κλπ. καὶ κρίνοντας τὴν πολιτικὴν τοῦ Σὰν Τζουλιάνο!

Ἄς εἶναι! Τί ἐλέγαμε;

ἌΟτι ἐζωγράφιζα λίγο καὶ προτιμοῦσα τῆς πατρίδος μου τὰ φρούρια καὶ κάτι καλαμιές καὶ δένδρα καὶ ἐρείπια νὰ ζωγραφίζω.

— Ἐκεῖ ποῦ πᾶς καὶ ζωγραφίζεις «μάντρες καὶ κούτσουρα» ἐδρυχήθη μελιχίως — ἐπιτρέψατε τὴν ἔκφρασιν — ὁ θεῖος, δὲν ζωγραφίζεις τῆς ἐκκλησιᾶς τίς εἰκόνες;

— Μὰ μπορῶ!

— Σιωπή! Θὰ σοῦ πάρω μπογιὰ καὶ λάδι!...

* *

Νὰ σᾶς πῶ τὴν ἀλήθεια ἐχάρηκα πολὺ, ἐνδομύχως γι' αὐτό.

Τὸ θεώρησα μεγάλη γιὰ μένανε τιμή. Νὰ προσκυνᾷ ὅλη ἡ πόλις εἰκόνες ποῦ τὶς ἔφκιασα ἐγώ, εἶναι σὰν νὰ προσκυνᾷ ἐμένα. Νὰ κ' ἐγὼ ποῦ κάτι ἀξίζω ἐδῶ πέρα, ἐπὶ τέλους! Ἀρχίζω νὰ γείνωμαι ὑποκείμενον ὠφέλιμον καὶ σοβαρόν!

Χωριστὰ δὲ καὶ ἡ θεία χάρις!...

Τὰς ἐξωγράφισα καὶ τὰς ἐπῆγα. Ζωγραφίζων ὁμως δὲν ἠκολούθησα τὴν πεπατημένην ὁδὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς καλλιτεχνίας. Ἠθέλησα νὰ φανῶ νεωτεριστῆς ἐγώ, Ἕλληνα ζωγράφος καὶ ἀγιογράφος σωστῆς, μὲ Ἕλληνικούς, ψυχικῶς Ἕλληνικούς ἀγίους. Ἠθέλησα νὰ κάμω κάτι μέγα καὶ ἐθνικὸν ἐνώνων τὰς δύο μεγάλας Ἕλληνικὰς θρησκείας, τὴν ἀρχαίαν θρησκείαν μὲ τὸν Χριστιανισμόν, εἰς μίαν, ἡ ὁποία νὰ ἔχη μέσα εἰς τὴν ψυχὴν τῆς καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ τὴν δύναμιν καὶ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος τὴν αἰγλην, τὴν πανωραίαν καὶ τὴν αἰσθητικὴν.

Καὶ ἐξωγράφισα ὡς Χριστὸν τὸν Δία, ὡς Παρθένον τὴν Ἀθηνᾶν, καὶ ἔκαμα τὸν Ἀπόλλωνα ἅγιον Γεώργιον καὶ ἅγιον Δημήτριον τὸν Ἄρην. Καὶ σειόμενος καὶ λιγυζόμενος τοὺς πῆγα εἰς τὸν θεῖον.

Πάλιν τὰ γυαλιὰ ἐκαβαλίκευσαν τὴν μύτη του. Βλοσυρὸς ἐπικριτῆς ἔκυψε ἐπὶ τῶν ἀγίων μου.

— Τί ἀλλόκοτοι ἅγιοι εἶναι αὐτοί; Δὲν τοὺς γνωρίζω!...

Ἠθέλησα νὰ τοῦ τοὺς ἐξηγήσω.

— Ξέρεις θεῖε! Αὐτὸς εἶναι ὁ Χριστὸς καὶ ὁ Ζεὺς συγχρόνως. Ἐκείνη εἶν' ἡ Παναγία ἐν μορφῇ Ἀθηνᾶς. Ἐσκέφθηκα ὅτι ἀφοῦ εἴμεθα

Ἕλληνες, πρέπει νὰ ἔχουμε δικούς μας ἀγίους καθαρῶς Ἕλληνικούς. Ἔτσι θὰ ἐξυψωθῇ ἡ θρησκεία καὶ θὰ λαμπικαρισθῇ τῶν εὐσεβῶν Χριστιανῶν ἡ ψυχὴ ἀνερχομένη εἰς τὸ θεῖον τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης πνεῦμα...

Ἐπαιρνα ρητορικὸν κατήφορον ἀκράτητον, ὅταν ἓνας πόνος εἰς τὴν πλάτη μου, μὲ ἔκαμε νὰ συνέλθω καὶ μὲ ἐξύπνησε μία φωνή.

— Μασσῶνε! Τσακίσου ἀπὸ δῶ! Μασσωνία λοιπὸν μοῦ σπούδαζες, χαμένε, στὴν Ἀθήνα, ἔ;

Καὶ ἡ μαγκοῦρα πάλιν ἠγέρθη ἐναντίον μου....

Πῶς ἔφυγα ἀπὸ ἐκεῖ νὰ σᾶς πῶ τὴν ἀλήθεια, δὲν γνωρίζω. Τὸ μόνον ποῦ γνωρίζω εἶναι πῶς ἅμα θυμοῦμαι τὴν ἱστορία αὐτή, ἀκόμη τὸ κορμί μου μὲ πονάει....

* *

Κ' αἱ εἰκόνες, θὰ μὲ ἐρωτήσετε;

Τὶς ἐπιδιόρθωσε ἐπὶ τὸ χριστιανικώτερον ὁ θεῖος μου, σύρας τὸ πινέλον εἰς τὰ πρόσωπα τῶν ἀγίων, βυζαντινικώτατα, εἰς μαῦρο χρῶμα, κατὰμαυρο.

Ἔτσι τὸς προσκυνάει καὶ τὰς λατρεύει ὁ λόσμος ἐκεῖ πέρα τώρα. Καὶ ὅταν κανένας ξένος ἐρωτήσῃ:

— Τί μουντζοῦρες εἶναι κεῖνες ποῦ ἔχουνε οἱ ἅγιοι στά μοῦτρα τους;

Θὰ λάβῃ τὴν ἀπάντησιν:

— Κάποιος ἀντίχριστος θέλησε νὰ μᾶς μα-
σκαρέψῃ τὴ θρησκεία, ὁ καταραμένος!...

Ἀθῆναι.

Σταμ. Σταματίου.

Η ΕΚΔΙΚΗΣΗ ΠΟΥ ΘΑ ΕΛΘΗ

(ΔΙΗΓΗΜΑ)

Πάλι ὁ Παυλῆς ἐδούλευε στὸ κατάστημα τοῦ Μπάτσικα, πάλι. Δὲν εἶχε φύγει καὶ ἄς ἔλεγε ἀπὸ καιρό:

— Ἄπ' τὸ καταραμένο μαγαζὶ μακρὰ ὁ δουλευτής!..

Ἐμεινε καὶ ἐργαζότανε στὸ καταραμένο μαγαζὶ σὰν κολασμένος μέσα σὲ καζάνι κόλασης, ποῦ ὅσο καὶ ἂν τὸν βασανίζει αὐτό, δὲν μπορεῖ νὰ φύγῃ.

Καὶ τὸ μισοῦσε καὶ αὐτὸ ὅπως ἐκείνον τὸν Μπάτσικα τὸν ἀφεντικὸ τοῦ τὸν κοντόχοντρο μὲ τὸ γέλιο, τὸ ξερὸ σὰ βήξιμο καὶ τὰ μάτια του τὰ σὰν γυαλιὰ δίχως χρῶμα.

Καὶ ὁμως δούλευε ἐκεῖ. Κάθε μέρα βρισκόταν ἀπὸ πολὺ πρῶτ' στὸ μακρόστενο δωμάτιο, ποῦ χρησίμευε γιὰ ἐργαστήρι, πλανίζοντας καὶ κολῶντας ξύλα!..

Μιὰ σκάλα πλατεῖα καινούργια τὸ συγκοινοῦσε μὲ τὸ κάτω, ὅπου ὑπῆρχε τὸ ἐπιλοπωλεῖο.

Σκυθρωπός, ἀμίλητος, ἔδβαινε τὸ βράδυ ἀπ'

τὴ δουλιὰ. Αὐτὸ ἔκανε τὸ φίλο του τὸν Κουκλῆ νὰ λέγῃ πολλὰς φορές:

— Μωρὲ σὰν τὸ Λάζαρο καὶ σύ! Ἐκεῖνος δὲν γελοῦσε γιὰτὶ εἶδε τὰ κικὰ τοῦ ἄλλου κόσμου, σὺ δὲν βγάζεις ἄχνα ἐπειδὴ εἶδες καὶ παραεῖδες Μπάτσικα!

Καὶ τὸν ἔπερνε στὸ πιὸ κοντινὸ κρασοπωλεῖο, ὅπου, ἀφοῦ τοῦ ἔδινε κάμποσα ποτήρια, τὸν ἔφερνε, καθὼς ἔλεγε, στὰ σύγκαλά του. Τότε ἀλήθεια ὁ Παυλῆς μιλοῦσε, ἀνοίγε τὸ στόμα του γιὰ νὰ πῆ κάτι, ποῦ ἦτανε σὰ σοῦμα ὅλων τῶν συλλογισμῶν, ποῦ τὸν εἶχανε βασανίσει ὅταν δούλευε.

— Ἄχ! δὲ θάρθῃ μιὰ μέρα!.. Ἀφεντικά!.. Ποῦ θὰ πᾶνε νὰ κρυφθοῦνε! Ἀλλὰ κεῖνον ἐγὼ πρῶτα ἤθελα, κεῖνον!... ἄχ! τὸν Μουράδα!.. Ποῦ νὰ τὸν εὔρω ὁμως;

Ὁ Κουκλῆς κουνῶσε τὸ κεφάλι του χωρὶς νὰ ἀπαντᾷ. Ἠξέρε τι ἐννοοῦσε μ' αὐτὰ του τὰ λόγια ὁ φίλος του. Εἶχε ἀρχίσει νὰ περιμένη κάποια ἐπανάσταση, τὴν ἐπανάσταση τῶν δυσ-

τυχησμένων ποῦ ἤλπιζε νὰ ἐκδικηθῆ. Ἦξερε ἐπίσης ὅτι, ἐπάνω ἀπ' ὅλα, ἐπάνω ἀπ' τὸ μῖσος, ποῦ εἶχε στὸν Μπάτσικα, στεκόταν ἕνα ἄλλο μῖσος, ἕνα μῖσος μανιακὸ γιὰ κάποιον Μουράδα. Αὐτὸς ὁ Μουράδας τὸν εἶχε βασανίσει πολὺ μικρὸν ὅταν ὄρφανὸς ἀπροστάτευτος δούλευε στὸ κατάστημά του. Τοῦ εἶχε γείνει μὲ τὸ ἔτσι τὸ θέλω, καὶ προστατίης, ἢ καλλίτερα ἀφέντης. Καὶ ξύλο, ξύλο. Δὲν περνοῦσε μέρα χωρὶς νὰ τὸν δειρῆ! Τὸν χτυποῦσε γιὰ τὸ τίποτα, τὸν χτυποῦσε καὶ χωρὶς αἰτία, ἔτσι γιὰ νὰ ξεθυμάνῃ, ὅπως ἄλλοι σπάζουνε ποιήρια, πιάτα.

Ἄλλ' αὐτὸς ὁ Μουράδας, ποῦ γιὰ νὰ τὸν ἐκδικηθῆ δὲν θὰ περίμενε τὸ σήκωμα τῶν δυστυχησμένων γιὰ νὰ ἐκδικηθῆ, εἶχε χαθῆ. Ποῦ πῆγε κανεὶς δὲν ἤξερε. Μόνο ἀπὸ κάποιον μιὰ μέρα ἄκουσε ὅτι βρίσκεται στὴν Ἀμερική.

Ἀρχίζε ἔπειτα, ὁ Παυλῆς, νὰ λέγῃ γιὰ τὸν Μπάτσικα πῶς ζητᾷ μὲ κάθε τρόπο νὰ τοῦ κόψῃ πρόστιμο. Τὰ φύλλα δὲν κλοῦνε καλά, χάσκουν, χίλια δυὸ εὔρισκε καὶ δὲς του βροσιᾶς καὶ δὲς του πρόστιμο!.. Ἡ κακιά του τύχη τὸν ἔριχνε ὅλο σὲ τέτοιους ἀνθρώπους, ποῦ ρουφοῦνε ὄχι τὸν ἰδρωῖτα, ἀλλὰ τὸ αἷμα τοῦ τεχνίτη! Καὶ τελειώνοντας ἔλεγε μὲ μανία:

— Ἀ, ἀφεντικά, ἀφεντικά!..

Ὁ Κουκλῆς δὲν τὸν διέκοπτε, τὸν ἄφινε νὰ λέγῃ πράγματα ποῦ τοῦ τὰ εἶχε πεῖ χίλιες φορές. Ἀλλὰ τί ἄλλο νὰ ἔλεγε; Ὁ Κουκλῆς τὸ εὔρισκε φυσικό. Κουνοῦσε μόνο τὸ κεφάλι καὶ κάποτε ἔτριζε τὰ δόντια του λέγοντας τὰ λόγια ποῦ θὰ ἔλεγε στὸ τέλος ὁ φίλος του.

— Ἀ, ἀφεντικά, ἀφεντικά!..

*
* *

Ἔτσι τὰ ἴδια λέγανε καὶ τὰ ἴδια περνοῦσαν κάθε βράδυ.

Τὴν Κυριακὴ ἀπ' τὸ πρωῖ σχεδὸν κολοῦσαν στὸ κρασοπωλεῖο ἴσαμε τὴν νύχτα ποῦ θὰ φεύγανε σκυθρωποὶ γκρινιάζοντας, ἐνῶ ὅλη τὴν ἡμέρα τὴν εἶχανε περάσει μὲ γέλια, μισοκλονιζόμενοι.

Ἐνα ἀπόγευμα Κυριακῆς δὲν ἔκαναν ὅπως συνείθιζαν, ἀλλὰ σηκωθήκανε, πάνω σὴν ὥρα μάλιστα ποῦ ἔπρεπε νὰ καλοκαθίσουν καὶ φύγανε.

Ὁ Κουκλῆς βιάδιζε πρώτος. Θὰ πήγαινε τὸν Παυλῆ σ' ἕνα μέρος ποῦ μαζευόντουσαν πολλοὶ καὶ κάποιος τοὺς δασκάλευε, τοὺς ἔλεγε γιὰ κάτι ἰδέες...

Σιγὰ σιγὰ περπατῶντας φθάσανε σ' ἕνα ἀπόκεντρο ἐξοχικὸ μιγαζάκι, ποῦ πέρα μακρὰ διακρινόντανε νὰ ἀπλώνεται ἡ θάλασσα, τὰ μακρυνὰ βουνά, ἕνα, ποῦ οἱ κορυφές του σὰ μαστοὶ παρθένου ἐπροτείνονταν στὸν οὐρανό, ὅλα, ὅλα καὶ ὁ οὐρανὸς μὲ τὸ ἴδιο σχεδὸν χρῶμα βαμένα, ἄλλο πιὸ πολὺ, ἄλλο πιὸ ἐλαφρά.

Κάτω ἀπὸ δυὸ μεγάλες ἀκακίες, ποῦ βρισκόνταν ἀπ' ἔξω ἀπ' τὸ μιγαζάκι καθόντουσαν πολλοὶ κουρελιάρηδες, ξυπόλυτοι, μελαποὶ ἀπ' τὸν ἥλιο καὶ στεγνοὶ ἀπ' τὴν κακοπέραση. Τὰ μάτια τους, ποῦ δὲ θὰ γνώρισαν ἄλλη ματιὰ ἀπ'

τὴν ἄγρια, στηλώθηκαν στὸν Παυλῆ καὶ τὸ σύντροφό του.

Ὁ Κουκλῆς ἤξερε ἀρκετοὺς καὶ τοὺς χαιρέτησε. Αὐτοὶ ἀπαντήσανε. Κυτάξανε πάλι τὸν Παυλῆ καὶ ξανάρχισαν τὴν ὁμιλία τους.

Καθίσανε οἱ δυὸ τους κοντὰ σὴν πόρτα σὲ μιὰ μικρὴ σκιά. Κοντὰ ἐκεῖ, σὴν εἴσοδο, ἕνας τέτσερες τραγουδοῦσε τὸ πιὸ εὐθύμο τραγούδι πάνω σ' ἕνα τενεκὲ τοῦ πετρελαίου, ποῦ χρησίμευε γιὰ φουφοῦ.

Ὁ καιρὸς ἦτανε καλός. Ὁ οὐρανὸς καθαρὸς, καθαρὸς, χωρὶς κανένα σημάδι ἄσπρο νὰ τοῦ χαλᾷ τὴ γαλήνη.

Εἶχε ἔλθει ἡ ἀνοιξή πιά καὶ ὁ ἀέρας ἐγέμιζε ἀπὸ μυρουδιὰ χόρτου, λουλουδιῶν καὶ ἀπ' τὴν εὐγενικιά μυρουδιὰ τῶν στολισμένων, μὲ τὰ λευκά τους στολίδια, τὰ νυφικά, δυὸ δένδρων, ποῦ κάτω στὴ σκιά τους τὴν κεντημένη ἀπ' τὰ φύλλα τους, καθόνταν συζητοῦντες οἱ σύντροφοι, καὶ ἀπὸ ἕνα ἀγιόκλημα ποῦ ἀνεδασμένο στὴ μάνδρα τοῦ κρασοπωλεῖοῦ ἔπεφτε πλούσιο στὸ δρόμο σὰ νὰ χυνόταν σ' αὐτόν, στολισμένο καὶ αὐτὸ μὲ τὰ λευκά του λουλούδια...

— Ἐδῶ πέρνει κανεὶς ἀναπνοή! εἶπε ὁ Κουκλῆς βαθεῖα ἀναπνέοντας.

— Ναί, ναί... τοῦ ἀπήντησε ὁ Παυλῆς κυτάζοντας τριγύρω καὶ αἰσθανόμενος τὴ γαλήνη νὰ πέφτῃ στὸ πνεῦμα του.

Ἐμειναν σιωπηλοὶ. Οἱ ἄλλοι σιγομιλοῦσαν. Ὁ δάσκαλος δὲν θάργοῦσε νὰ φανῆ.

Γύρω τους, κοντὰ τους γλῶσση ψηλὴ καὶ ἄλλα ἄγρια χόρτα καὶ λουλούδια ἦσαν μαζεμένα πυκνὰ σὰ μικροσκοπικὸ πλῆθος. Καὶ πάνω ἀπ' ὅλα σὰ σταυροφόροι δεσποτάδες τους μὲ τὸ μαῦρο σταυρὸ στὴ μέση, οἱ παπαροῦνες ἐπρόβαλλαν κόκκινες, κόκκινες...

— Νὰ ὁ Δάσκαλος! Μιὰ φωνὴ ἀκούσθηκε νὰ λέγῃ.

Οἱ ἀνθρώποι ἐκεῖνοι οἱ ἀγριοπρόσωποι, οἱ κουρελιάρηδες, μὲ τὶς ἄγριες ματιές τους σηκώθηκαν στὴ φωνὴ αὐτὴ καὶ στράφηκαν στὸ μέρος, ποῦ φαινόταν ἕνας ψηλὸς ἀδύνατος ἀνθρώπος μὲ ῥεμπούπλικα καφετιά, παληὰ καὶ σταχτερά ῥοῦχα νὰ ἔρχεται σιγά.

Ὅταν πλησίασε εἶχε τὸ βλέμμα σὰ σβυσμένο, ἄδειο ἀπὸ σπύδα ζωῆς, κίνησης. Ἀλλὰ μόλις ὁ Κουκλῆς τὸν πλησίασε καὶ τοῦ σύστησε τὸν Παυλῆ, μιὰ φωτεινὴ ἀκτίνα ἀγάπης φώτισε κεῖνα τὰ μάτια καὶ ἔδωσε ζωὴ σ' ὅλη τὴν ἀδύνατη, ὠχρὴ μορφὴ του.

— Καὶ ὁ Χριστὸς ἔτσι θὰ κύταζε! σκέφθηκε ὁ Παυλῆς.

Ἡ φωνὴ τοῦ Δασκάλου ἦτανε γλυκειά, πειστική.

Εἶχε σταθῆ κοντὰ στὴ μάνδρα τοῦ κρασοπωλεῖοῦ καὶ μιλοῦσε. Οἱ ὄπαδοι, οἱ σύντροφοι τὸν εἶχανε κυκλώσει. Πάνω του, δίπλα ἀπ' τὸ ἀγιόκλημα ὑψώνονταν, ἐκουνιοῦνταν, ἐστέκονταν καὶ ἔσειαν τὰ κλωνιά τους οἱ ἀνθισμένες κορυφές καλαμιῶν. Ἀφοῦ εἶπε κάμποσα λόγια γιὰ τὴ συντροφιά καὶ τὸ σκοπὸ της, ὁ Δάσκαλος, ἀλλά-

ζοντας τόνο και σύροντας απ' την τσέπη του ένα χαρτάκι τούς είπε.

— Για κυτᾶτε ἐδῶ παιδιά! . Αὐτὸ τὸ χαρτάκι τὸ βρήκα μόλις βγήκα ἔξω ἀπ' τὴν καλύβη μου. Ὁ ἄνεμος θὰ τὸ ἔφερε κεῖ. Εἶνε ἀπ' τὴν Παλιὰ Διαθήκη. Γιὰ ἀκοῦστε νὰ δῆτε πόσο πηγαίνει σύμφωνα μὲ τὶς δικές μας ιδέες.

Καὶ ὁ Δάσκαλος ἄρχισε νὰ διαβάξῃ τὸ σχισμένο φύλλο.

— Ψαλμός! Εἰς τὸν πρῶτον μουσικὸν καὶ τὰ λοιπά!.. Εἶνε τοῦ Δαβὶδ: Ἄληθῶς ἄρα λαλεῖτε δικαιοσύνην; κρίνετε μετ' εὐθύτητος υἱοὶ ἀνθρώπων; Ὁ Δίκαιος θέλει εὐφρανθῆ ὅταν ἴδῃ τὴν ἐκδίκησιν, τοὺς πόδας αὐτοῦ θέλει νίψει ἐν τῷ αἵματι τοῦ ἀσεβοῦς!.. Τώρα νὰ σᾶς τὸ ἐξηγήσω!..

Ὁ Παυλῆς ἀκούγε προσεχτικά, ἀλλὰ ξαφνικὰ κάτι τὸν κύκλωσε ὅμοιο μὲ ὄνειρο, ἢ κομμάτι παρμένο ἀπ' τὸν μάγο ὕπνο καὶ τοῦ φάνηκε τότε ὅτι ὅλα ὅσα εἶχε πεῖ ὁ δάσκαλος, τὰ κομμάτια τῆς Γραφῆς καὶ ὅ,τι θὰ ἔλεγε ἀκόμα ὅλα νὰ τὰ ἤξερε, ὅλα, κάποιος ἄλλος νὰ τοῦ τὰ εἶχε πεῖ, νὰ τοῦ τὰ εἶχε διαδάσει σὲ κάτι ἄλλες ὥρες, σὲ ὥρες μυστηριώδεις! Καὶ μαζὺ μ' αὐτὸ σὰ νὰ ἔπεσε τὸ σκοτάδι, ποῦ κρύβει τὰ μέλλοντα, εἶδε, ὅτι αὐτὸς δὲν ἦτανε ἔτσι περαστικός, ἀλλ' ἦτανε σταλμένος ἀπ' τὸν μεγάλο Κριτὴ γιὰ νὰ τιμωρήσῃ!...

Ὁ Δάσκαλος μιλοῦσε, μιλοῦσε, ἀλλ' αὐτὸς δὲν ἐπρόσεχε πιά, ἔμενε βυθισμένος σὲ κείνο τὸ μάγο, ποῦ σὰν ἄορατο, σιτοῦς ἄλλους, σύννεφο τὸν εἶχε κυκλώσει καὶ τὸν ἔκανε νὰ αἰσθανθῆ τόσα, καὶ σὰ νὰ ἀκούγε ἄλλες φωνὲς νὰ τοῦ λένε, νὰ τοῦ μιλοῦνε!...

Συνῆλθε ἀπὸ μιὰ βροντερὴ φωνὴ τῆς συντροφιάς, ποῦ ἔδγαλε ἐνθουσιασμένη ἀπ' τὴ διδασχὴ τοῦ Δασκάλου. Ἄκουσε τὸ Δάσκαλο νὰ λέγῃ.

— ...Ἄλλους νόμους θὰ κάνουμε, ἄλλους, ποῦ θὰ ὑπαγορεύσουν οἱ δυστυχεῖς!...

Ὁ Δάσκαλος χτυποῦσε τοὺς πλουσίους, τοὺς νόμους, ὅλα! Εἶχε φθάσει πιά ὁ καιρὸς νὰ συντρίψουνε τὸ οἰκοδόμημα αὐτὸ τὸ παλιό, τὸ ἀραχνιασμένο, τὸ γεμάτο ζωῦφια καὶ ἄλλα βρωμερὰ ἔρπετὰ καὶ νὰ φκιάξουνε ἕνα νέο γεμάτο ἀπὸ ἀέρα καὶ φῶς!...

Καὶ ὁ ἥλιος ἔδνε. Φαινόταν, φωλιασμένος σ' ἕνα βουνό, νὰ χάνεται χωρὶς λάμπεις σὰν τυλιγμένος σ' αὐτές.

Ὁ ἥλιος εἶχε χαθεῖ, οἱ σκιὲς τῆς νύχτας ἐρχόνταν, ἔδγαιναν καὶ ὁ Δάσκαλος ξακολουθοῦσε νὰ λέγῃ, νὰ μιᾶ. Ξαφνικὰ ἐσώπασε ἀπότομα καὶ κύταξε δείχνοντας πέρα πρὸς τὴ δύση. Ἐκεῖ, ἐνῶ εἶχε πέσει σκοτάδι πιά, ἢ δύση εἶχε γείνει κατακόκκινη τόσο, ποῦ σὰν κάποιο χέρι γίγαντα μὲ πινελιὲς μεγάλες νὰ τὴν εἶχε βάψει μὲ αἷμα πολὺ πολὺ, ποῦ φαινόταν νὰ στάξῃ, νὰ τρέχῃ...

— Σημεῖο!... φώναξε ἕνας.

— Ἔτσι ὁ οὐρανὸς θὰ βαφτῆ ἀπ' τὸ αἷμα! ἐξήγησε ἄλλος.

*
**

Τὴν ἄλλη μέρα πάλι στὸ κατάστημα τοῦ Μπάτσικα. Ἀπὸ πολὺ πρῶτὶ ἐκεῖ δούλευε μέσα στὰ

ξύλα, τὰ ροκανίδια... Οἱ ἡμέρες περνοῦσαν ὅπως πάντα σκοτεινὲς γιὰ τὸν Παυλῆ μέσα στὸ κατάστημα τοῦ Μπάτσικα. Κάποτε ὅμως τώρα ἡ ἐνθύμηση τοῦ Δασκάλου, τῶν νέων φίλων, τοῦ ἔδιναν κάποια χαρὰ καὶ μὲ λοχτάρια σκεπτότανε τὴν Κυριακὴ ποῦ θὰ πηγαινε κοντὰ τους.

Ἐκεῖνο ποῦ τοῦ εἶχε φανῆ ὅταν ὁ Δάσκαλος μιλοῦσε δὲν τὸ θυμοῦτανε, δὲν τοῦ εἶχε ἀφήσει ἴχνος, ὅταν συνῆλθε, παρὰ ἕνα σκοτάδι ταραγμένο ποῦ τὸν ἔκανε νὰ πιστεύσῃ ὅτι εἶχε ἀποκοιμηθῆ ἔτσι ὄρθιος καὶ κάτι εἶχε δεῖ σ' αὐτὸν τὸν ὕπνο.

*
**

Ἐνα πρῶτὶ σηκώθηκε μὲ μιὰ προαίσθηση ὅτι κάτι κακὸ θὰ τοῦ συμβῆ.

Εἶχε δεῖ καὶ ἕνα ὄνειρο.

Κατέβαινε ἕνα δρόμο πολὺ καιτηφορικὸ, ἔρημο, ποῦ κάτω στὸ βάθος του φαινότανε δάσος πυκνὸ ἀπὸ πεῦκα. Ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ καὶ τὴν ἄλλη τοῦ δρόμου ὑψώνονταν βράχοι ψηλοὶ καὶ πάνω σ' ἕναν εἶδε πολλοὺς καλόγερους καὶ παπάδες, ὅλους στὴ γραμμὴ ἀκίνητους, νὰ τὸν κυτᾶζουν ποῦ περνοῦσε. Αὐτὸς κάτι ἔτρωγε. Καὶ βλέποντας τοὺς καλόγερους νὰ τὸν κυτᾶζουν ἔτσι νόμισε ὅτι τὸν βλέπανε θέλοντας νὰ δοῦνε μήπως αὐτό, ποῦ ἔτρωγε ἦτανε δικό τους, τοὺς τὸ εἶχε κλέψει. Καὶ στράφηκε νὰ δοῦνε αὐτοί, τί εἶχε. Ἀλλὰ μαζὺ εἶδε καὶ αὐτὸς τί ἔτρωγε! Ἐτρωγε, μασσοῦσε δίχως πόνο τὰ δάχτυλά του!.. Καὶ ἐνῶ τὸ εἶδε ξακολουθοῦσε νὰ τὰ μασᾶ, νὰ τὰ μισᾶ καὶ τὰ αἰσθανόταν, στὸ στόμα του κρύα, μαλακὰ καὶ παράλυτα. Ξαφνικὰ εἶδε τὸν Κουκλή. Ἐρχόταν αὐτὸς γρήγορος. Ἀλλὰ δὲν ἦτανε μελαχροινὸς πιά, ἦτανε μαῦρος, κατάμαυρος καὶ ντυμένος παράξενα μὲ μικρὲς μικρὲς θράκες, θαλασσιῆς καὶ τὰ γόνατά του ἔχοντας τυλιγμένα μὲ ἄσπρες λουρίδες πλατειῆς!..

Καὶ αὐτὴ τὴν ἡμέρα ὁ οὐρανὸς ἦτανε γεμάτος σύννεφα καὶ φυσοῦσε καὶ ἄνεμος δυνατός. Ἐνας θύρνος ἐρχόταν ἀπὸ μακρὰ δυνατὸς ἀδιάκοπος. Ἦτανε ἡ θάλασσα. Τὸ δυνατὸ αὐτὸ στοιχεῖο κυλοῦσε, ἔρριχνε ἀγριεμένο τὰ κύματά του στὴν ἀμμουδιά. Τὸ ἕνα πάνω στὸ ἄλλο καὶ ἄλλοτε πολλὰ μιᾶς τὰ κύματα τρέχανε, ὀρμοῦσαν στὴν παραλία σὰ σάτυροι τῆς θάλασσας, βγαίνοντας ἀπ' τὰ βάθη τῆς καὶ ἐρωτευμένοι κάποια τῆς γῆς ἐμορφιά.

Ὅταν ἔκανε νὰ ἀρχίσῃ τὴν ἐργασία του εἶδε ὅτι δὲν μποροῦσε νὰ ἐργασθῆ. Κάτι τὸν ἐμπόδιζε νὰ ἐργασθῆ, νὰ προσηλωθῆ στὴν ἐργασία του καὶ γιὰ μιὰ στιγμὴ ἔπιασε τὸν ἑαυτό του νὰ παραμιλᾶ.

— Τί ἔχω;...

Δίπλα κεῖ ἄρχισε νὰ γίνεται ἕνας κρότος μεγάλος σὰ νὰ κάρφωναν καζάνια καὶ χτυποῦσαν, χτυποῦσαν...

Ὁ κρότος αὐτὸς τὸν εὐχαρίστησε καὶ τοῦ ἔφερε μιὰ ἐπιθυμία. Θέλησε ὁ κρότος αὐτὸς νὰ γινότανε τόσο μεγάλος, τόσο δυνατὸς ποῦ νὰ χανόταν ὅλα, ὁ κόσμος, ἢ πλάση μέσα σ' αὐτόν!

Καὶ ἄρχισε νὰ ἐργάζεται μὲ κάποια ψυχικὴ

ΤΟΠΙΑ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ

Κοιλὰς Ἀγ. Ἰωάννου. — Πλωμάρι.

ἡσυχία σὰ νὰ ἠσύχασε ἡ ψυχὴ του μέσα στους κρότους.

Τὸ μεσημέρι δὲν ἐπῆγε στὸ μαγερεϊό, ἀλλ' ἔμεινε κεῖ ἐπάνω χωρὶς νὰ κατεβῆ διόλου κάτω, ὅπου τὸν ἐνοχλοῦσε ἡ μορφή τοῦ Μπάτσικα.

Ξαφνικὰ τὸ ἀπόγευμα καθὼς δούλευε, ἄκουσε κάτω τὸν Μπάτσικα νὰ φωνάζει καὶ νὰ βρίζει καὶ νόμισε ὅτι ἦτανε γιὰ τοὺς κρότους. Ἀλλὰ σὲ λίγο τὸν εἶδε νὰ φανῆ κατακόκκινος μὲ τὰ μάτια του τὰ σὰ γιάλινα νὰ ἀστράφτουνε σὰ νὰ κρῦθανε κάρβουνα ἀναμένα.

— Βρέ χαμάλη, τοῦ φώναξε ὑψώνοντας τὰ δυὸ του χέρια, τί συρτάρια ἦτανε κείνα! . Τοῦ κομοῦ βρέ! . . Βρέ, ποῦ νὰ σὲ πάρη ὁ διάολος, ἂν τὰχασες πιά ἄσ' τὴ δουλιὰ! . . Ἔδγα μωρέ, ἔδγα νὰ ζητιανέψης! . . Πήγαινε ἀπ' ἐδῶ, μὴ μὲ φέρης σὲ κανέναν μελεᾶ! . Μωρὲ τὰ λεφτά μου βγαίνουνε μὲ ἰδρωτά, μωρὲ! . . Γίνομαι ψεύτης, κλέφτης γιὰ νὰ τὰ βγάλω καὶ νὰ τὰ χαραμίζω σὲ σένα! .

Ἄστο, ἄστο διάολε! . Ἄστο κι' αὐτὸ, ἄστο. Φεύγα! . Δὲ θέλω τὴ δουλιὰ σου! .

Καὶ ὁ Μπάτσικας ἄρπαξε ἓνα ἐργαλεῖο, ποῦ κρατοῦσε ὁ Παυλῆς στὰ χέρια.

— Καλά! .

Χωρὶς ἄλλο νὰ πῆ κατέβηκε κάτω καὶ ἔφυγε.

Περπατοῦσε γρήγορα. Κάπου πήγαινε ποῦ ἦτανε μεγάλη ἀνάγκη νὰ βρεθῆ αὐτὸς καὶ οἱ

σύντροφοι ποῦ τὸν ἀκολουθοῦσαν. Θέλησε σὲ λίγο κάτι νὰ τοὺς πῆ, νὰ πῆ στους συντρόφους καὶ στράφηκε. Κανείς! Μόνος αὐτός! Ἐκεῖνοι ποῦ [πῆγαν; . .

— Τί ἐπιθα; . . ρώτησε τὸν ἑαυτό του.

Ἀλλὰ πάλι σὲ λίγο νόμισε ὅτι τὸν ἀκολουθοῦσαν σύντροφοι γιὰ νὰ πάη κάπου ποῦ ἦτανε μεγάλη ἀνάγκη νὰ βρεθῆ καὶ τοῦ φαινότανε ἀκόμα νὰ ἔδλεπε καὶ τὶς σκιές τους . . .

Καὶ ἡ νύχτα ἐρχότανε ἄγρια, σκοτεινὴ σὰν κόλαση, ποῦ σὰ σπαθὶ κάπιου ἀγγέλου ἢ ἀστραπῆ τὴν ἔσχιζε κάποτε.

Ὅταν πάλι συνῆλθε ἄκουσε μιὰ φωνὴ γνωστή. Ὁ Κουκλῆς! . . Τὸν εἶδε νὰ στέκεται καὶ νὰ κυτάζει τρία κοριτσάκια ποῦ βαδίζινε μαζύ. Ἡ φωτιὰ τοῦ τσιγάρου του ἔλαμψε. Τὰ κοριτσάκια χωρίσανε καὶ τὸ ἓνα πῆρε τὸ δρόμο ποῦ πήγαινε ὁ Κουκλῆς. Αὐτὸς προχώρησε. Τὸ κοριτσάκι πέρασε ἀπὸ κοντὰ του γρήγορο καὶ αὐτὸς κινήθηκε τότε πιὸ πολύ. Ἀλλ' αὐτὸ χώθηκε σὲ μιὰ πόρτα, ὅπου σὲ λίγο ἡ σκιά τοῦ Κουκλῆ ἔφθασε καὶ ἀπλώθηκε κουνώντας. Ὁ Κουκλῆς πέρασε καὶ προχώρησε μὲ τὴ σκιά του . . .

— Κουκλῆ! τοῦ φώναξε ὁ Παυλῆς μ' ἓνα μικρὸ σάλιο στὸ νοῦ.

Αὐτὸς στράφηκε γρήγορα.

— Ὡπ! . . ἔκανε.

— Ἐλα δῶ!

— Ὁ Παυλῆς!

Καὶ πῆγε γρήγορα κοντά του μὲ τὰ δυό του χέρια ἔτοιμα, ἀπὸ μακριὰ, νὰ σφίξουνε τὰ χέρια τοῦ Παυλῆ. Μαζύ του ἦλθε καὶ μυρουδιά δυνατὴ κρασιοῦ.

— Τί κάνεις; τὸν ρώτησε ὁ Παυλῆς πολεμῶντας νὰ παύσῃ τὸ σάλιο, ποῦ εἶχε στὸ νοῦ.

— Τὶ νὰ κάνω! Νά, σήμερα δὲν πῆγα στὴ δουλιὰ καὶ τοῦ ἔδωσα τοῦ κρασιοῦ καὶ κατάλαβε!.. Αὐτό!.. Σὺ τί κάνεις μὲ τὸν κύρ Μπάτσικα; Πῶς τὰ πῆγες;.. Σὰν τὸν κάδουρι, ἔ,...

Στὸ διάολο νὰ πᾶνε! Πᾶμε νὰ σοῦ δώσω ἕνα; Ὁ Παυλῆς ἀρνήθηκε, ἀλλὰ ζητώντας ὁμιλία, γιὰ νὰ βγῆ ἀπὸ κάτι ποῦ τοῦ ἔπερνε τὸ νοῦ, τὸν ρώτησε ἂν θὰ πᾶνε τὴν Κυριακὴ στὸ Δάσκαλο.

— Δὲν πάω πουθενά! Δὲν τὸν ἀφίνεις κι' αὐτόν! Οὐφ! Ἐμένα νὰ σοῦ πῶ δὲ μ' ἀρέσουνε λόγια, τὰ βρίσκω ὅλα ξύλα, κούτσουρα! Ἐγὼ ἅμα ρουφήξω κάμποσες γίνομαι ὁ φιλόσοφος τῶν φιλοσόφων! Στὸ διάολο ὁ κόσμος! Ὅλα μάταια, μάταια εἶνε! Τί θὰ τὰ κάνετε βρὲ τὰ λεφτά; Ἐδῶ, ἔδῶ θὰ μείνουνε καὶ σὰς θὰ σὰς φᾶνε τὰ σκουλίγια! Τὶ γυναῖκες, τὶ ἄνδρες, τὶ παιδιὰ, κορίτσια, τὶ τί... σκυλιά, γατιά! Ὅλα κόκκαλα, κοκκάλες! Πούφ καὶ βρῶμα! Πᾶμε τώρα νὰ πάρῃς ἕνα;.. Ἀνακύλυπα ἔδῶ κοντὰ ἕνα... βάλσαμο σωστό!

Ὁ Παυλῆς ἀρνήθηκε. Εἶχε σκεφθῆ νὰ πάῃ στοῦ Μπάτσικα γιὰ νὰ τοῦ ζητήσῃ ὅ,τι μεροκάμια εἶχε νὰ πάρῃ. Καὶ ὅπου τὸ ἔβγαζε ἢ ἄκρη!

Ἔτσι ὁ Κουκλῆς πῆρε μόνος του τὸ δρόμο γιὰ τὸ βάλσαμο καὶ ὁ Παυλῆς γιὰ τὸ κατάστημα τοῦ Μπάτσικα.

* *

Ὁ Μπάτσικας καθότανε στὸ γραφεῖο του. Στὸ βῆμα τοῦ Παυλῆ σήκωσε τὸ κεφάλι καὶ τὸν εἶδε.

— Βρὲ τί ἔγγεινες! Βρὲ μαγκούφη ποῦ πῆγες; Ἀρχισες καὶ δὲν πέρνεις οὔτε ἀπὸ κουζέντα! Ἄντε πῆγαινε πάνω γρήγορα καὶ μοῦφερε μιὰ πελάτισά μου κάτι νὰ διορθώσης! Προσοχὴ ὁμῶς! Ὁ νοῦς σου νὰναι μαζύ σου! Σὺ εἶσαι μάστορας καὶ μάστορας! Ἐγὼ τὸ λέγω σ' ὄλους! Ἄντε! ἔχω ἀνάψει καὶ τὸ λυχναράκι! Ἐνα νυχτεράκι καὶ εἶνε ἔτοιμα!

Ὁ Παυλῆς ἀνέβηκε πάνω καὶ ἄρχισε νὰ ἐργάζεται. Εἶδε ὁμῶς ὅτι προτιμοῦσε νὰ τὸν ἔδιωχνε. Ἐργαζότανε διορθώνοντας κάτι μικροπράγματα ὅταν φάνηκε ὁ Μπάτσικας.

— Ἦρθα νὰ σοῦ κάνω συντροφιά; τοῦ εἶπε.

Καὶ ἡ συντροφιά του εἶπινε νὰ ξαπλωθῆ σ' ἕνα καναπέ χωρὶς ντύμα.

Ἐξω ἀκούσθηκε σὲ λίγο ἡ βροχὴ νὰ πέφτη ραγδαία. Ἀστραπὴ ἔλαμπε, χανόταν καὶ ἡ βρον-

τὴ σὰ δεμένο ἀπ' αὐτὴν τέρας, βρυχώμενο τὴν ἀκολουθοῦσε...

Νερά ἔμπαιναν ἀπ' τὸ μικρὸ παράθυρο, ποῦ ἦταν ψηλὰ καὶ ἀκούσθησαν νὰ τρέχουν στὸ πάτωμα.

Ὁ Παυλῆς ἄφησε τὴν ἐργασία του. Κάτι ἀναμνήσεις μακρονῆς τοῦ ἦλθαν καὶ μαζύ μιὰ ἐλπίδα. Ἐνα δυνατὸ ροχαλητὸ τὸν ἔφερε στὸν ἑαυτό του. Ὁ Μπάτσικας εἶχε ἀποκοιμηθῆ στὸν καναπέ.

Τὸν εἶδε καὶ ἔπειτα κύταξε μιὰ πεταλουδίτσα ποῦ ἔκανε γύρους κοντὰ στὴ φλόγα τοῦ λύχνου.

— Πάει νὰ κωῆ! εἶπε μὲ τὸ νοῦ του. Τοῦ φάνηκε νὰ εἶχε ὁμοιότητα μὲ κάτι δικό του.

Κύταξε πάλι τὸν Μπάτσικα. Βρισκότανε ξαπλωμένος στὸν καναπέ μὲ κλειστὰ τὰ δίχως χρωματῆ μάτια του.

Μέσα στὸν κρότο τῆς βροχῆς ἄκουσε καὶ τὸ ρωλόγι τὸ κρεμαστὸ νὰ χτυπᾷ κανονικά, ρυθμικά καὶ γρήγορα σὰ μέσα του ὁ γέρο χρόνος νὰ μαστόρευε τὶς ὥρες τὶς καλῆς καὶ τὶς κακῆς!...

Τοῦ ἦλθε κάτι νὰ πῆ στὸν Μπάτσικα, νὰ τὸν ξυπνήσῃ, ἀλλὰ δὲν μπόρεσε. Ποιὸς ἦτανε αὐτός! Ὁ Μπάτσικας, ἢ ὁ Μουράβας; Τὰ δυὸ πρόσωπα, τοῦ Μπάτσικα καὶ τοῦ Μουράβα, εἶχανε ἐνωθῆ σὲ ἕνα καὶ μόλις φαινότανε τοῦ ἑνὸς χανόταν γιὰ νὰ φανῆ τοῦ ἄλλου.

— Μά... ἔκανε νὰ πῆ, ὅλλ' ἕνας τιναγμὸς ἔγεινε στὸ νοῦ του καὶ μὲ μιᾶς σὰ νὰ τυλίχθηκε στὸ ὄνειρο κεῖνο. Φάνηκε αὐτὸ, παρουσιάσθηκε.

Αὐτὸς ἦτανε σταλμένος ἀπ' τὸν μεγάλο Κριτῆ γιὰ νὰ τιμωρήσῃ!... Κεῖνη τὴ στιγμὴ ὁ Μπάτσικας ἔκανε ἕνα κίνημα σὰ νὰ ἠθελε νὰ προφυλαχθῆ ἀπὸ κάτι ποῦ τὸν φοβέριζε. Ὁ Παυλῆς τὸν πλησίαζε...

Τὰ μάτια τοῦ Μπάτσικα ἀνοιξαν ξαφνικά.

— Τί... .

Δὲν ἐπρόφτασε νὰ τελειώσῃ καὶ ὁ Παυλῆς ἀρπάζοντάς τον τὸν χτυπᾷ κάτω στὸ πάτωμα.

Ὁ Μπάτσικας πάλευε, χτυποῦσε καὶ σ' ἕνα χτύπημά του τὸ ἐπιπλο ποῦ κρεμόταν ὁ λύχνος ἔπεσε καὶ τὸ φῶς ἔσβυσε.

Ὁ Παυλῆς μὲ φωνὴ ἄγρια τὸν σήκωσε καὶ μὲ μιὰ προσπάθεια, ποῦ δὲν ἦτανε δική του, ἀλλ' ἀπ' ἄλλον δοσμένη, τὸν ἔφερε στὸ ἀνοιχτὸ παράθυρο. Ἐνας κρότος ἔγεινε κάτω καὶ μιὰ φωνὴ μαζύ μὲ τὰ νερά ποῦ χτυποῦσαν στὶς πλάκες.

Μιὰ ἀστραπὴ ἔδειξε τὸν Παυλῆ μόνο στὸ παράθυρο, βρογιὰ ἔπειτα δυνατὴ ἐτάραξε τὸ σπῆτι, καὶ σὰ νὰ συντριφθῆκανε τίποτα κεῖ ἔπάνω, τὸ νερὸ σὰν ἀπὸ σπασμένες κἀνουλες ἄρχισε νὰ τρέχῃ... .

(Ἀθῆναι)

Δημοσθένης Ν. Βουτυράς.

ΠΟΘΟΣ

Ἔτσι ὅπως εἶστε πόσο ἐπόθησα,
Δέντρα συντροφικὰ κι' ἀνάργη,
Ποῦ γράφεστε στὰ βάρη τοῦ οὐρανοῦ
Τῆς δυνατῆς Ζωῆς ἀχνάρια,

Νὰ στηλωθῶ στὸ κάθε τι
Ποῦ εἶναι ἀπὸ σὰς τρανὸ σημάδι.
Μέσα στὸ φῶς, στὸ χρυσοφῶς
Καὶ μὲς στὸ βράδυ.

Σεῖς τῶν βουνῶν περνάτε τὶς κορφές
Τὶς μακρινές· στ' ἀστέρια
Τὴν περηφάνειά σας στηλώνετε
Μοναχικὰ καὶ ταίρια-ταίρια.

Σαλεύει μὲς στὰ νέφη μυστικὰ
Τρικυμισμένη ἀπὸ ζωὴ ἢ κορφὴ σας
Δέντρα· καὶ πῶς τὸ λαχταρῶ
Ἔνα νὰ γείνω μὲ τὴν ὑπαρξί σας.

Μ' ἀπάνω ἀπ' ὄλα πόσο ἐπόθησα νὰ ρθῶ
Μιὰ νύχτα στὸ δικό σας τὸ βασιλεῖο
Νὰ δῶ τὸν Πόνο πῶς τὸν δέχεσθε
Καὶ πῶς τὸ χαῖρε ἀπὸ τὸν Ἥλιο.

[Ἀθῆναι].

Αἰμιλία Κούρτελη

EDGAR A. POE

Ο ΜΑΥΡΟΣ ΓΑΤΟΣ

(ΦΑΝΤΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΗΓΗΜΑ)

Σχετικῶς πρὸς τὴν πολὺ παράξενη καὶ ὁμῶς πολὺ οἰκογενειακὴ ἱστορία ποὺ θὰ παραδώσω σήμερα στὴ δημοσιότητα, δὲν περιμένω οὔτε παρακαλῶ νὰ με πιστέψουνε. Ἀληθινὰ, θὰ εἶμουν τρελλὸς νὰ περιμένω ἓνα τέτοιο πρᾶγμα σὲ μιὰ περίπτωση ποὺ κι' αὐτὲς ἀκόμα οἱ δικές μου αἰσθήσεις ἀπορρίπτουν τὴν ἀτομικὴ τους μαρτυρία. Ὡς τόσο, δὲν εἶμαι τρελλός, καὶ βεβαιότατα δὲν ὄνειρεύομαι. Ἀλλ' αὖριο θὰ πεθάνω καὶ σήμερα θέλω νὰ ἐλαφρώσω τὴν ψυχὴ μου. Ὁ ἄμεσος σκοπός μου εἶναι νὰ θέσω ἔμπρὸς στὰ μάτια τοῦ κόσμου, ξάστερα, σύντομα καὶ χωρὶς σχόλια, μιὰ σειρὰ ἀπὸ ἀπλά οικιακὰ γεγονότα. Στὰ συμπεράσματά τους τὰ γεγονότα αὐτὰ μ' ἔχουν κατατρομάξει, βασανίσει, ἐκμηδενίσει. Ἐν τούτοις, δὲν θὰ προσπαθῶ νὰ τὰ διασαφηνίσω. Ὅσο γιὰ μένα, τίποτε ἄλλο ἀπὸ τρόμο δὲν μοῦ παρουσίασαν· σὲ πολλὰ πρόσωπα δὲ θὰ φανοῦν τόσο τρομερὰ, ὅσο γελοῖα. Ἀργότερα ἴσως θὰ βρεθῆ μναλὸ πιὸ ἥσυχο, πιὸ λογικὸ καὶ πιὸ εὐερέθιστο ἀπ' τὸ δικό μου, ποὺ δὲ θὰ βρῆ ἄλλο τίποτε στὰ περιστατικὰ ποὺ ἐκθέτω ἐγὼ μὲ τόση φρίκη, παρὰ μιὰ ταχτικὴ διαδοχὴ αἰτίων καὶ ἀποτελεσμάτων φυσικωτάτων.

Ἀπὸ μικρὸ παιδί εἶμουν ὀνομαστός γιὰ τὸν ἥμερο καὶ φιλόνητρο χαρακτήρα μου. Ἡ τρυφερότης τῆς καρδιάς μου εἶτανε μάλιστα τόσο ἀξιοσημείωτη, ποὺ εἶχα καταστήσει τὸ παιχνίδι τῶν συντρόφων μου. Ἰδιαιτέρως ἐτρελλαινόμουν γιὰ τὰ ζῶα, καὶ οἱ γονεῖς μου μοῦ εἶχαν δώσει τὴν ἄδεια νὰ ἔχω μεγάλη ποιότητα εὐνοουμένων μου. Περνοῦσα σχεδὸν ὅλο τὸν

καιρὸ μου μ' αὐτὰ, καὶ ποτὲ δὲν εἶμουν τόσο εὐτυχής, ὅσον ὅταν τὰ τὰίζα καὶ τὰ χαίδενα. Ἡ ἰδιότης αὐτὴ τοῦ χαρακτήρα μου μεγάλωνε μὲ τὴν ἡλικία μου καὶ ὅταν ἀνδρώθηκα, ὑπῆρξε ἡ πρωτίστη πηγὴ τῶν ἀπολαύσεών μου. Γιὰ κείνους ποὺ ἔχουν καθιερώσει κάποια στοργὴ γιὰ ἓνα πιστὸ κ' ἔξυπνο σκυλί, δὲν ἔχω ἀνάγκη νὰ ἐξηγήσω τὸ εἶδος ἢ τὴ δύναμη τῶν ἀπολαύσεων ποὺ μπορεῖ νὰ πορισθῆ ἀπὸ αὐτό. Μέσα στὴν ἄδολη κι' ἀφιλόκερδη ἀγάπη ἑνὸς ζώου, μέσα στὴν αὐτοθυσίαν τοῦ αὐτῆ ὑπάρχει κάτι τι ποὺ πηγαίνει ὁλόγιστα στὴν καρδιά ἐκείνου, ποὺ πολλὰς φορὲς ἔλαβε ἀφορμὴ νὰ ἐξελέγξῃ τὴν εὐτελεῆ φιλία καὶ τὴν σπάνια πίστη τοῦ φυσικοῦ ἀνθρώπου.

Νυμφεύθηκα πολὺ ἔνωρίς, καὶ οὐτάθηκα εὐτυχής, γιὰτὶ βρῆκα στὴ γυναῖκα μου διαθέσεις συμπαθητικὰς πρὸς τὶς δικές μου. Βλέποντας ἐκεῖνη τὸ γοῦστο μου γιὰ τὰ οικιακὰ αὐτὰ εὐνοούμενα ζῶα μου, δὲν ἔχανε καμιάν εὐκαιρίαν ἀπὸ τοῦ νὰ μοῦ προμηθεύῃ τὰ πιὸ εὐχάριστα ἀπὸ κάθε εἶδος. Κ' ἔτσι εἶχαρε πουλερικά, ἓνα ψαράκι χρυσό, ἓνα ὄμορφο σκυλάκι, κουνέλια, ἓνα μικρὸν πίθηκο κ' ἓνα γάτο.

Αὐτὸ τὸ τελευταῖο εἶταν ἓνα ζῶο πολὺ γερὸ κι' ὀμορφο, κατάμαυρο, θαυμάσια ἔξυπνο. Μιλώντας γιὰ τὴν ἔξυπνάδα τοῦ ἡ γυναῖκα μου, ποὺ καταβάθος δὲν πίστευε στὶς δεισιδαιμονίες, πολλὰς φορὲς ἀνέφερε κάποια παλιὰ λαϊκὴ δοξασία, πῶς ὅλες οἱ μαῦρες γάτες εἶναι μάγισσες μεταμορφωμένες. Αὐτὸ βέβαιον δὲν θὰ πῆ πῶς πάντα σοβαρὰ τὸ ἔλεγε· καὶ ἂν ἐγὼ τώρα τὸ

ἀναφέρω, ἀπλούστατα τὸ κάμνω γιατί τὸ θυμήθηκα πάλι αὐτὴν ἀκόμα τῆ στιγμῆ.

Ὁ Πλούτων — αὐτὸ εἶταν τὸ ὄνομα τοῦ γάτου, — εἶταν ὁ ἀγαπητός μου, ὁ ἀχώριστός μου σύντροφος. Ἐγὼ μονάχος τὸν ἐτάϊζα καὶ μ' ἀκολουθοῦσε μέσ' στὸ σπήτι παντοῦ ὅπου κι' ἂν ἐπήγαινα. Ἐκοπίαζα μάλιστα πολὺ ὡς πὺν νὰ κατορθώσω νὰ μὴ μ' ἀκολουθῆ καὶ στοὺς δρόμους.

Ἡ φιλία μας ἐβάσταξε ἔτσι πολλὰ χρόνια καὶ στὸ διάστημα αὐτὸ ἡ ἀρμονία τοῦ χαρακτήρα καὶ τῆς κράσεώς μου — μὲ τὴν ἐπήρεια διαβολικῆς ἀκολασίας, κοκκινίζω τώρα πὺν τὸ ἐξομολογοῦμαι — ἔπαθε σύρριζα κακίστη διατροφή. Ἐγίνα ἀπὸ μέρα σὲ μέρα πὺν σκυθρωπός, πὺν εὐερέθιστος, πὺν ἀμέριμος γιὰ τὰ αἰσθήματα τῶν ἄλλων. Κατάντησα νὰ μεταχειρίζομαι ἀπότομη γλῶσσα καὶ πρὸς τὴ γυναῖκα μου. Μὲ τὸν καιρὸ, τῆς πετοῦσα καὶ βρισιῆς κατὰ πρόσωπο. Τὰ φτωχὰ ἀγαπημένα μου ζῶα, φυσικὰ ἔπρεπε καὶ κεῖνα νὰ καταλάβουν τὴν ἀλλαγὴ τοῦ χαρακτήρα μου. Ὅχι μόνον τὰ παραμελοῦσα, ἀλλὰ καὶ τὰ κακομεταχειριζόμενα. Γιὰ τὸν Πλούτωνα μολαταῦτα, εἶχα ἀκόμη κάπια διάκριση πὺν μ' ἐμπόδιζε νὰ τὸν χτυπήσω ἢ νὰ τὸν πειράξω, ἐνῶ χωρὶς τὴν παραμικρὴ τύψη τῆς συνειδήσεως ἐκακοποιοῦσα τὰ κουνέλια, τὸν πίθηκο καὶ τὸ σκυλί ἀκόμη, ὅταν εἶτε κατὰ τύχη εἶτε ἀπὸ φιλία ἐτύχαιναν στὸ δρόμο μου. Ἀλλὰ τὸ πάθος μου μὲ κυρίευε βαθμηδόν, — γιατί ποῖο πάθος μπορεῖ νὰ συγκριθῆ μὲ τὸν ἀλκοολισμό; — καὶ μὲ τὸν καιρὸ κι' αὐτὸς ἀκόμα ὁ Πλούτων, πὺν τώρα ἄρχισε νὰ γηράσκη καὶ φυσικὰ νὰ γίνεται κάπως ἄσχημος, — κι' ὁ Πλούτων ἀκόμα ἄρχισε νὰ γνωρίζη τ' ἀποτελέσματα τοῦ κακοῦ χαρακτήρα μου.

Μιὰ νύχτα, καθὼς γύρισα σπήτι μου παραμεθυσμένος, βγαίνοντας μέσα ἀπὸ ἓνα ἀπὸ τὰ συνειθισμένα μου καταγώγια, μὺ φάνηκε πὺν ὁ γάτος ἀπόφευγε τὴν παρουσία μου.

Τὸν ἐπιασα· μὰ κεῖνος τρομαγμένος ἀπὸ τὴν παραφορά μου, μὺ ἔκαμε στὸ χέρι μιὰν ἐλαφρὴ πληγὴ μὲ τὰ δόντια του. Διαβολικὴ μανία μονομιᾶς μὲ συνεπῆρε. Εἶμουν ἐξωφρενισμένος. Ἡ ἀρχικὴ μου ψυχὴ μὺ φάνηκε πὺν ἄξαφνα πέταξε ἀπὸ τὸ σῶμα μου, καὶ μιὰ ὑπερδιαβολικὴ μοχθηρία διεπέρασε κάθε νῆμα τῆς ὑπάρξεώς μου. Ἐβγαλα ἀπὸ τὴν τσέπη τοῦ γελέκου μου ἓνα τσακάκι· τὸ ὄνοιξα· ἐπιασα τὸ δύστυχο ζῶο ἀπὸ τὸ λαιμό, καὶ μὲ σκληρὴ καρδιά, τοῦ πέταξα τὸ ἓνα μάτι ὄξω ἀπὸ τὴν κόγχη του! Κοκκινίζω, ἀνάβω, ἀνατριχιάζω τώρα πὺν περιγράφω αὐτὴ τὴ συχαμερὴ θηριωδία!

Ὅταν ἤρθα στὰ λογικά μου τὸ πρωί, — πὺν εἶχαν σκορπιστῆ οἱ καπνοὶ τῆς νυκτερινῆς μου ἀσωτείας — ἔδοκίμασα κάποιον αἰσθημα τρόμου καὶ μετανοίας, γιὰ τὸ κακούργημα πὺν εἶχα καταστήσει ἱκανὸ τὸν ἑαυτὸ μου· ἀλλ' εἶταν αἰσθημα ἀδύνατο καὶ ἀμφίβολο· ἡ ψυχὴ δὲν ἔχτυπήθηκε διόλου ἀπὸ τὸ αἰσθημα αὐτό. Ξανάπεσα στὴν κραιπάλη καὶ σὲ λίγο ἔπνιξα μὲς τὸ κρασί ὀλόκληρη τὴν ἀνάμνηση τῆς πράξεώς μου.

Ὡς τόσο ὁ γάτος γιαντρεύτηκε γρήγορα. Εἶναι ἀλήθεια πὺν τὸ χαλασμένο μάτι του τὸν ἔδειχνε τρομαχτικώτερον τώρα, μὰ δὲ φαινότανε πιά πὺν ὑποφέρει. Πηγαινοήρχοταν μέσα στὸ σπήτι κατὰ τὴ συνήθειά του· ἀλλὰ, ὅπως ἔπρεπε νὰ τὸ περιμένω, καθὼς ἐπλησίαζα ἔφευγε μὲ ὑπερβολικὸ τρόμο. Μὺ ἔμεινε ἀρκετὸ ὑπόλοιπο ὑπὸ τὴν πρώτη μου καρδιά, γιὰ νὰ

νοιώσω πρῶτα-πρῶτα τὸν ἑαυτὸ μου πολὺ λυπημένο γιὰ τὴ φανερὴ αὐτὴ ἀντιπάθεια πὺν μὺ ἔδειχνε ἓνα πλάσμα, πὺν τόσο πολὺ μὲ εἶχε ἀγαπήσει ὄλλοτε. Μὰ τὸ αἰσθημα αὐτὸ σὲ λίγο ἔδωκε τόπο στὸν ἐρεθισμό. Καὶ τότε παρουσιάσθηκε, γιὰ τὴν τελειωτικὴ κι' ἀμετάκλητη καταστροφὴ μου, τὸ πνεῦμα τῆς ΜΟΧΘΗΡΙΑΣ.

Τὸ πνεῦμα αὐτὸ ἡ φιλοσοφία δὲν τὸ καλοξέτασε ἀκόμη. Ὡς τόσο, ὅπως εἶμαι βέβαιος πὺν ἡ ψυχὴ μου ὑπάρχει, πιστεύω πὺν ἡ μοχθηρία εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς πρῶτους ὑποκινητὰς τῆς ἀνθρώπινης καρδιάς, μιὰ ἀπὸ τὶς πρῶτες ἀδιαίρετες ψυχικὲς δυνάμεις ἢ αἰσθήματα πὺν δίνουν τὴ διεύθυνση στὸ χαρακτήρα τοῦ ἀνθρώπου. Ποιὸς δὲν ἔτυχε νὰπορήσῃ ἓκατὸ φορὲς κάμνοντας μιὰ πράξη ἀνόητη ἢ χυδαία, μονάχα γιὰ τὸ λόγο ὅτι ἐγνωρίζε πὺν ἔπρεπε νὰ μὴ τὴν κάμη; Δὲν ἔχουμε κάποιαν αἰώνια κλίση καὶ ροπὴ, μολονότι ἡ κρίση μας εἶναι ἐξαίρετη, νὰ παραβαίνουμε ὅτι εἶναι ὁ Νόμος, ἀπλῶς καὶ μονάχα γιὰ τὴν ξέρουμε πὺν εἶναι ὁ Νόμος; Αὐτὸ τὸ πνεῦμα τῆς μοχθηρίας, εἶτα πὺν ἤρθε γιὰ νὰ ἐπιφέρῃ τὸν τελειωτικὸν ὄλεθρό μου. Εἶναι ἡ ἐπιθυμία ἐκείνη, ἡ φλογερὴ καὶ ἀνεξιχνίαστη τῆς ψυχῆς νὰ βασανίζεται μονάχη τῆς, νὰ τυραννῆ τὸν ἴδιον ἑαυτὸ τῆς, — νὰ κάνῃ τὸ κακὸ γιὰ τὴν ἀγάπη πρὸς τὸ κακὸ μονάχα, — πὺν μ' ἔσπρωχνε νὰ ἐξακολουθῆσω καὶ ὀριστικὰ νὰ συμπληρώσω τὴν τιμωρία πὺν εἶχα ἐπιβάλλει στὸ ἀνυπεράσπιστο ζῶο. Μιὰ πρωϊνὴ, μ' ὄλη τὴν ἀπάθειά μου, ἐπέρασα μιὰ θηλειὰ στὸ λαιμό του καὶ τὸ ἐκρέμασα ἀπὸ τὸ κλαδί ἑνὸς δέντρον· — τὸ κρέμασα μὲ τὰ μάτια μου πλημμυρισμένα ἀπὸ δάκρυα, — μὲ τὴν πικρότερη τύψη στὴν καρδιά· — τὸ κρέμασα γιὰ τὴν ἡξερὰ ὅτι μὲ εἶχε ἀγαπήσει, καὶ γιὰ τὴν αἰσθανόμην πὺν ποτὲ δὲν μὺ εἶχε δώσει ἀφορμὴ γιὰ νὰ θυμώσω· — τὸ κρέμασα, γιὰ τὴν ἡξερὰ ὅτι κάνοντας ἔτσι, διέπραττα ἀμάρτημα, — ἀμάρτημα θανάσιμο πὺν θὰ ἔθετε σὲ κίνδυνον τὴν ἀθάνατη ψυχὴ μου, φτάνοντας νὰ τὴν τοποθετήσῃ, — ἂν ἓνα τέτοιο πρᾶγμα εἶταν ποτὲ δυνατό, — καὶ πέραν ἀκόμη ἀπὸ τὸ ἄπειρο ἔλεος τοῦ Θεοῦ, τοῦ Πανελεήμονος καὶ Παντοδυνάμου.

Τὴν ἴδια βραδιά τῆς ἡμέρας ἐκείνης πὺν εἶχε διαπραχθῆ τὸ σκληρὸ κακούργημα, ἐπετάχθηκα μὲς στὸν ὕπνο μου ἀπὸ τὴν κραυγὴ: «Φωτιά!» Τὰ παραπετάσματα τοῦ κρεββατιοῦ μου καιόντανε. Ὅλο τὸ σπήτι ἄναβε. Μὲ δυσκολία μεγάλη κατορθώσαμε νὰ γλυτώσουμε ἀπὸ τὴν πυρκαϊά, ἡ γυναῖκα μου, ἓνας ὑπηρέτης κ' ἐγώ. Ἡ καταστροφὴ εἶχε γίνει σωστὴ. Ὅλη μου ἡ περιουσία κάηκε καὶ ἀπὸ τότε παραδόθηκα σ' ἀπελπισία.

Δὲ ζητῶ νὰ θέσω κάπια σύνδεση τῆς αἰτίας πρὸς τὸ ἀποτέλεσμα, μεταξὺ τῆς κακῆς μου πράξεως καὶ τῆς συμφορᾶς πὺν μὲ βρῆκε· στέκομαι ψηλὰ ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀδυναμία. Ἀλλὰ στοχάζομαι τὴν ἀλυσίδα τῶν γεγονότων καὶ δὲ θέλω νὰ φησῶ κατένα κρῖκο τῆς ἀλυσίδας αὐτῆς.

Τὴν ἐπαύριον τῆς πυρκαϊᾶς, ἐπισκέφθηκα τὰ εἰρεπία τοῦ σπητιοῦ μου. Οἱ τοῖχοι εἶχαν πέσει, ἐκτὸς ἑνὸς καὶ μόνου· αὐτὴ ἡ ἐξαίρεση ἀνακάλυψε πὺν εἶταν ἓνα διάφραγμα ἐσωτερικὸ, λίγο χοντρό, χτισμένο σχεδὸν στὸ μέσον τοῦ σπητιοῦ, καὶ σ' αὐτὸ ἀπάνω ἀκουμποῦσε τὸ προσκέφαλο τῆς κλίνης μου. Ἐδῶ, κάμποσο μέρος εἶχε ἀντισταθῆ στὴν ἐνέργεια τῆς φωτιᾶς, — πρᾶγμα πὺν ἀπόδωσα ἐγὼ στὸ ὅτι τώρα τελευταῖα τὸ εἶχα ἐπι-

σκευάσει. Γύρω σ' αὐτὸν τὸν τοῖχό, πυκνὸ πλῆθος κόσμου εἶχε μαζευτῆ καὶ πολλὰ πρόσωπα φαινότανε σὰ νὰ ξέταζαν ἓνα μέρος λεπτομερῶς καὶ μὲ ζωηρὴ προσοχή. Οἱ λέξεις: «παράξενο, περίεργο!» καὶ ἄλλα ὅμοια ξεφωνητά, ἀναψαν τὴν περιέργειά μου. Ἐπλησίασα καὶ εἶδα, σὰν ἀνάγλυφο σκαλισμένο πάνω στὴν ἄσπρη ἐπιφάνεια τοῦ τοίχου, τὴ μορφή ἑνὸς γιγαντένιου γάτου. Ἡ εἰκόνα εἶχε ἀποδοθῆ μὲ ἀκρίβεια ἀληθινὰ ἀξιόθαύμαστη. Ὑπῆρχε ἓνα σχοινὶ γύρω στὸ λαιμὸ τοῦ ζώου.

Στὴν ἀρχὴ καθὼς εἶδα αὐτὴ τὴν ὄπτασία — γιατί δὲν μποροῦσα νὰ τὸ ἐκλάβω γι' ἄλλο τίποτε, παρὰ γιὰ ὄπτασία — ἢ κατάπληξις καὶ ὁ τρόμος μου δὲν περιγράφεται. Ἄλλ' ἐπιτέλους ἡ σκέψη ἤρθε πρὸς βοήθειά μου. Ὁ γάτος, τὸ θυμοῦμαι καλά, εἶχε κρεμαστῆ σ' ἓναν κῆπο πλάϊ στὸ σπήτι μου. Ὅταν ἀκουστήκανε οἱ φωνές γιὰ τὴ φωτιά, ὁ κῆπος αὐτὸς ἀμέσως θὰ εἶχε γεμίσει ἀπὸ κόσμον· κάποιος θὰ ξεκρέμασε τὸ ζῶο ἀπὸ τὸ δέντρο καὶ θὰ τὸ ἔρριξε μέσα στὴν κάμαρά μου ἀπὸ τὸ ἀνοιχτὸ παράθυρο. Αὐτὸ θὰ τὸ ἔκαμε βέβαια γιὰ νὰ μὲ ξυπνήσῃ. Οἱ ἄλλοι τοῖχοι καθὼς ἔπесαν, εἶχαν σφίξει τὸ θυμὸ τῆς σκληρότητός μου πάνω στὸν τοῖχο τοῦ διαφράγματος πού εἶτανε νωπὰ μυστηριώδεις μὲ ἀσβέστη· ὁ ἀσβέστης τοῦ τοίχου ἐνωμένος μαζὶ μὲ τὶς φλόγες καὶ τὸ ἀμμωνιακὸ ἄλας τοῦ πτώματος εἶχανε χαράξει ἔτσι τὴν εἰκόνα ὅπως τὴν ἔβλεπα.

Ἄν καὶ ἱκανοποίησα ἔτσι ἀμέσως τὴ σκέψη μου, ἂν ὄχι ὁλότελα τὴ συνείδησή μου, σχετικῶς μὲ τὸ γεγονός πού σὰς διηγῆθηκα, ὅμως τὸ πρᾶγμα ἐπροξένησε βαθειὰ ἐντύπωση στὴ φαντασία μου. Πολλοὺς μῆνες δὲν μποροῦσα νὰ γλυτώσω ἀπὸ τὸ φάντασμα τοῦ γάτου καὶ κατὰ τὴν περίοδο αὐτὴν κάποιο μισοαἰσθημα ἐπλάκωσε τὴν ψυχὴ μου, πού φαίνοταν πὼς εἶτανε, μὰ δὲν εἶτανε, μετάνοια. Καταντοῦσα νὰ λυποῦμαι γιατί ἔχασα τὸ ζῶο, καὶ νὰ ζητῶ ὁλόγυρά μου, μέσα στὰ ρυπαρὰ γειτονικά σπήτια πού πολλὰς φορὲς ἐπήγαινα, κανένα ἄλλο εὐνοούμενὸ μου ἀπὸ τὸ ἴδιο εἶδος καὶ πού νὰ μοιάζῃ ἀπάνω κάτω μὲ κείνο πού ἐσκότωσα, γιὰ νὰ τὸ ἀναπληρώσω.

Μιὰ νύχτα, ἐκεῖ πού καθόμουνα μισοζαλισμένος, μέσα σ' ἓνα ἔλεεινὸ καταγῶγιο, ὄξαφνα τράβηξε τὴν προσοχή μου κάποιο μαῦρο ἀντικείμενο, τοποθετημένο πάνω σ' ἓνα ἀπὸ τὰ πελώρια βαρέλια, γεμάτα ἀπὸ γκέν ἢ ἀπὸ ροῦμι, πού ἀποτελοῦσαν τὴν πρωτίστην ἐπίπλωση τῆς νταβέρνας ἐκείνης. Κάμποσα λεπτά παρατηροῦσα τὴν κορφὴ τοῦ βαρελιοῦ ἐκείνου καὶ ὅμως, πρᾶγμα παράξενο, πού τὸ ἀποροῦσα τώρα, δὲν εἶχα παρατηρήσει ἀκόμα τὸ ἀντικείμενο, πού εἶτανε βαλμένο ἀπάνω. Τὸ εἰμίωσα καὶ τὸ ἄγγιξα μὲ τὸ χέρι μου. Εἶταν ἓνας μαῦρος γάτος — ἓνας χόντροσώμος γάτος — τουλάχιστο ὅσο εἶταν κι' ὁ Πλούτων, πού τοῦ ἔμοιαζε σ' ὅλα του, ἐκτὸς σ' ἓνα μονάχα. Ὁ Πλούτων δὲν εἶχε κανένα ἄσπρο σημάδι σ' ὅλο τὸ κορμί του: ἐτοῦτος εἶχε μιὰ πλατιὰν ἄσπράδα μὲ σχῆμα ὀπροσδιόριστο, πού σκέπαζε σχεδὸν ὅλα τὰ στήθια του.

Μόλις τὸν ἄγγιξα, σηκώθηκε ἀμέσως, ἐγουργούρισε δυνατά, ἐτρίφτηκε πάνω στὸ χέρι μου, καὶ φάνηκε καταγοητευμένος γιὰ τὴ γνωριμιά μου. Αὐτὸς λοιπὸν εἶτανε ὁ μοναδικὸς σύντροφός μου πού γύρευα τόσον καιρὸ. Ἀμέσως παρουσιάστηκα στὸν ἀφέντη του γιὰ νὰ τὸν ἀγοράσω· μὰ ὁ νταβερνάρης μου εἶπε πὼς δὲν εἶτανε δικὸς του, δὲν τὸν ἤξερε, δὲν τὸν εἶχε δεῖ προηγουμένως.

Ἐξακολούθησα τὰ χάρδια μου καὶ σὰν ἐτοιμάστηκα νὰ γυρίσω σπήτι μου, τὸ ζῶο ἔδειξε διάθεση νὰ μὲ συντροφέψῃ. Τὸ ἀφήκα νὰ τὸ κάνῃ, σκύβοντας κάποτε, ἐνῶ περπατοῦσα, γιὰ νὰ τὸ χαϊδέψω. Σὰν ἔφτασε σπήτι, θάλεγε πὼς βρέθηκε στὰ δικά του λημέρια, κ' ἔγινε ἀμέσως ὁ μεγάλος φίλος τῆς γυναίκας μου.

Ὅσο γιὰ μένα, σὲ λίγο ἐννοίωσα νὰ σχηματίζεται μέσα μου κάποια ἀντιπάθεια ἐναντίου του. Ἐγινε ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο ἀπ' ὅ,τι εἶχα ἐλπίζει· ἀλλὰ — δὲν ξέρω οὔτε πὼς οὔτε γιατί ἔγινε τοῦτο — ἡ φανερὴ του τρυφερότης πρὸς ἐμένα μὲ ἀηδίαζε σχεδὸν καὶ μὲ κούραζε. Ὅσο περνοῦσε ὁ καιρὸς, τὰ αἰσθήματα αὐτὰ τῆς ἀηδίας καὶ τῆς στεναχώριας ἔφτασαν στὸ βαθμὸ τοῦ μίσους. Ἀπόφευγα τὸ ἄθλιο πλάσμα· κάποιο αἰσθημα ντροπῆς κ' ἡ ἐνθύμηση τῆς πρώτης μου τυραννικῆς πράξεως μὲ μπόδιζανε νὰ τὸ κακομεταχειριστώ. Κάμποσες βδομάδες, κρατήθηκα ἀπὸ τὸ νὰ χτυπήσω τὸ γάτο ἢ νὰ τὸν κακοποιήσω ὁπῶσδήποτε. Ἀλλὰ σιγά-σιγά κ' ἀνεπαίσθητα, κατάντησα νὰ τὸν κοιτάζω μὲ ἀνεκφραστο τρόπο, καὶ νὰποφεύγω σιωπηλὰ τὴ βδελυρὴ παρουσία του, σὰν τὴν πανοῦκλα.

Ἀλλὰ τὸ μῖσος μου ἐναντίου τοῦ ζώου ἐμεγάλωσε χωρὶς ἄλλο, ἀπὸ τότε πού ἀνακάλυψα — μὲ τὴν αὐριο πρῶτὶ ἀφοῦ τὸ ὀδήγησα σπήτι μου — ὅτι ὅπως στὸν Πλούτωνα, τοῦ ἔλειπε καὶ τούτου τὸ ἓνα μάτι. Ὡς τόσο τὸ περιστατικὸ αὐτὸ τὸν ἔκαμε πιὸ ἀγαπητὸ στὴ γυναίκα μου, ἡ ὁποία, ὅπως σὰς εἶπα παραπάνω, εἶχε σὲ ὑπερβολικὸ βαθμὸ τὸ αἰσθημα αὐτὸ τῆς τρυφερότητας πού κάποτε εἶτανε δικό μου χαρακτηριστικὸ καὶ διαρκῆς πηγὴ τῶν ἀπλουστέρων καὶ ἀδολωτέρων μου εὐχαριστήσεων.

Ὡς τόσο, ἡ στοργὴ αὐτὴ τοῦ γάτου πρὸς ἐμένα μεγάλωνε ἀνάλογα μὲ τὴν ἀποστροφή πού τοῦ εἶχα. Ἀκολουθοῦσε τὰ βήματά μου μὲ κάποια ἐπιμονὴ πού θὰ δυσκολευόμουνα νὰ δώσω νὰ καταλάβῃ ὁ ἀναγνώστης. Ἄμα ἐκάθιζα, ἐτρέπωνε κάτω ἀπὸ τὸ κάθισμά μου, ἡ πηδοῦσε πάνω στὰ γόνατά μου, γεμίζοντάς με ἀπὸ τὰ φρικώδη του χάρδια. Ἄν ἐσηκωνόμουνα γιὰ νὰ περπατήσω, μπλεκότανε μὲς στὰ πόδια μου, καὶ σχεδὸν μ' ἔρριχνε καταγῆς ἢ ἔχωνε τὰ μακριὰ καὶ σουβλερὰ νύχια του μὲς στὰ φορέματά μου κ' ἐσκότωνε ἔτσι ὡς τὰ στήθια μου. Σὲ τέτοιες στιγμὲς, ἂν καὶ εἶχα ὄρεξη νὰ τὸν σκοτώσω μὲ μιὰ γερὴ κατακεφαλιά, δὲν τὸ ἔκαμνα, γιατί πάντα μου ἤρχονταν στὸ νοῦ ἡ ἐνθύμηση τοῦ πρώτου κακουργήματός μου, κυρίως ὅμως — πρέπει ἀμέσως νὰ τὸ ὁμολογήσω — ἀπὸ ἀληθινὸ τρόπο πρὸς τὸ ζῶο.

Ὁ τρόμος αὐτὸς δὲν εἶτανε θετικὰ ὁ τρόμος καμιάς φυσικῆς ἀρρώστιας, καὶ δυσκολευόμουνα πολὺ νὰ τὸν προσδιορίσω ἄλλοιῶς. Ντρέπομαι σχεδὸν νὰ τὸμολογήσω, — μάλιστα καὶ σ' αὐτὸ ἀκόμη ἐδῶ τὸ σκοτεινὸ κελλὶ τῆς φυλακῆς μου — ντρέπομαι σχεδὸν νὰ ὁμολογήσω πὼς ὁ τρόμος καὶ ἡ φρίκη πού μου ἐνέπνεε τὸ ζῶο, εἶχαν μεγαλώσει μαζὶ μὲ μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ τελειωτικὲς χ'μαιρες πού ὑπῆρχε δυνατό νὰ συλλάβω. Ἡ γυναίκα μου εἶχε συστήσει πολλὰς φορὲς νὰ προσέξω στὸν χαρακτῆρα τῆς ἄσπρης βούλας πού σὰς εἶπα καὶ ἡ ὁποία ἀποτελοῦσε τὴ μοναδικὴ φαινομενικὴ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ ξένου ζώου κ' ἐκείνου πού εἶχα σκοτώσει. Ὁ ἀναγνώστης θὰ θυμᾶται βέβαια πὼς τὸ σημάδι αὐτό, μολονότι μεγάλο, εἶτανε πρωτότυπο κ' ἀπροσδιόριστο στὸ σχῆμα του· ἀλλὰ ἀργά, μὲ τὸν καιρὸ κ' ἀνεπαίσθητα, εἶχε καταντήσῃ ἓνας κάτασπρος ὅλο-

στρόγγυλος γύρος. Είταν τώρα ή εικόνα ενός άντικειμένου πού με πιάνει ανατριχίλα να τό όνομάσω, κ' είταν αυτή πρό πάντων πού μ' έκαμε να τρομάζω και να συχαίνωμαι τό τέρας, και θά μ' έσπρωχνε να γλυτώσω μια για πάντα από αυτό, αν έτολμοΰσα — είταν τώρα λέγω, ή εικόνα ενός άποτρόπαιου, ενός βδελυροΰ πράγματος, — ή εικόνα της ΚΡΕΜΑΛΛΑΣ! "Ω, άπαίσια και τρομερή μηχανή! μηχανή της Φρίκης και του Έγκλήματος, — της Άγωνίας και του Θανάτου!

Και τώρα, είμουν άληθινά άθλιος, πέραν της δυνατής άθλιότητος πού έχει ή Άνθρωπότης. Ένα ζωοτιποτένιο, πού με καταφρόνια του είχα σκοτώσει τόν άδελφό, ένα ζωοτιποτένιο να προξενή σ' έμένα — σ' έμένα, άνθρωπο πλασμένο κατ' εικόνα του Έψίστου — μια στεναχώρια τόσο μεγάλη και τόσο άνυπόφορη! Άλοίμονο! Δέν έγνώριζα πια τη μακαριότητα της αναπαύσεως, ούτε μέρα ούτε νύχτα! Την ήμέρα, τό τέρας δέ μ' άφηνε μονάχον μια στιγμή και τη νύχτα, κάθε στιγμή, όταν έξυπνοΰσα από τά άτέλειωτα όνειρα μιας άνεργήνευτης άγωνίας, αισθανόμουν τη θερμή αναπνοή του τέρατος πάνω στο πρόσωπό μου και τό γιγάντιο βάρος του — μιά ένσάρκωση ενός Έφιάλτη πού δέν είχα τη δύναμη να τόν άποτινάξω, — αιώνια να καταπλακώνη την καρδιά μου!

Με την πίεση παρομοίων βασάνων, τό λίγο αγαθό πού έμενε μέσα μου υποχώρησε. Κακαι σκέψεις έγινονταν πάντα μέσα μου, — οι σκοτεινότεροι και μοχθηρότεροι όλων των διαλογισμών. Η θλίψη και ή μανία μου είχαν μεγαλώσει τόσο, πού κατάντησα να μισώ όλα τά πράγματα κ' όλη την άνθρωπότητα. "Ως τόσο, ή γυναίκα μου πού ποτέ δέν παραπονιόταν, άλοίμονο! υπόφερνε τακτικώτατα όλες μου τις ιδιοτροπίες είταν τό υπομονητικώτερο θΰμα των έξαφνικών, συνεχών και άκατανικήτων έκρήξεων μιας μανίας, στην όποία είχα παραδώσει τυφλά τόν έαυτό μου.

Μια μέρα, με συνώδεψε για κάποια δουλιά οικιακή στο υπόγειο του παλιού σπιτιού, πού ή φτώχεια μας ανάγκαζε να κατοικοΰμε. Ο γάτος μ' άκολούθησε πάνω στα σκληρά σκαλοπάτια της σκάλας και μπαίνοντας άνάμεσα στα πόδια μου μ' έξερέθισε μέχρι μανίας. Έσήκωσα ένα πελέκι και ξεχνώντας πάνω στο θυμό τόν παιδικό φόβο πού είχε κρατήσει ως τώρα τό χέρι μου, κατέβασα του ζωου ένα χτύπημα πού θά είτανε θανάσιμο, αν τό κατάφερνα όπως ήθελα — αλλά μ' έμπόδισε ή γυναίκα μου πιάνοντας τό χέρι μου. Η παρέμβαση αυτή με άναψε διαβολικά και μ' έκαμε έξω φρενών — απήλλαξα τό χέρι μου από τό σφιξιμό της και λυσσασμένος καθώς είμουν της κατέβασα τό πελέκι πάνω στο κεφάλι. Έπεσε νεκρή στον τόπο της, δίχως να βγάλη οΰτ' ένα στεναγμό!

Άφου συμπλήρωσα τόν τρομερό αυτόν φόνο, άρχισα μονομιās και με θάρρος να σκέπτομαι για να κρύψω τό πτώμα. Στοχάστηκα πως δέν ήμποροΰσα να τό φευγατίσω από τό σπήτι, είτε μέρα είτε νύχτα, χωρίς κίνδυνο του να με παρατηρήσουν οι γειτόνοι. Πολλά σχέδια έπέρασαν από τό νοΰ μου. Για μια στιγμή σκέφτηκα να κόψω τό πτώμα σε μικρά κομματάκια και να τά καταστρέψω στη φωτιά. Κατόπιν, αποφάσισα να σκάψω ένα λάκκο πάνω στο έδαφος του υπογείου. Έστερα συλλογίστηκα να τό ρίξω στο πηγάδι της αύλης, — κατόπι να τό βάλω σε μια κάσσα, σαν έμπόρευμα με τούς συνηθισμένους τύπους και να έπιφορτίσω ένα κομισσιονάρι να τό φέρη έξω από τό

σπήτι. Τέλος, έσταμάτησα σ' ένα μέσο πού έθεώρησα τό καλύτερο άπ' όλα. Αποφάσισα να τό χτίσω μέσα στον τοίχο του υπογείου, όπως οι καλόγεροι του μεσαιώνος, καθώς λέγουν, έχτιζαν μέσα στους τοίχους τά θύματά τους.

Τό υπόγειο είταν πολΰ κατάλληλο για τέτοιο σκοπό. Οι τοίχοι είτανε χτισμένοι άμελώς και νεοχρισμένοι σ' όλη τους την έκταση με άβεστοκονίαμα, πού ή ύγρασία της άτμόσφαιρας δέν άφήκε να ξηρανόη. Έκτός τούτου, σ' έναν τοίχο, υπήρχε κάποια προεξοχή καμωμένη από μια ψεύτικη καπνοδόχη, ή σαν είδος έστίας, πού είταν συμπληρωμένη και χτισμένη κατά τόν ίδιο τρόπο με τό άλλο υπόγειο. Δέν άμφέβαλα ότι μου είταν εύκολο να βγάλω τούς πλίνθους σ' αυτό τό μέρος, να βάλω μέσα στον τοίχο τό πτώμα, να τό χτίσω με τέτοιον τρόπο, πού κανένα μάτι να μην μπορή να ανακαλύψη οΰτε ίχνος υποψίας.

Και δέν έγελάστηκα στο συμπέρασμά μου. Με μιάν άξίνη απόσπασα εύκολώτατα τούς πλίνθους, κ' άφου προσεκτικά έστήριξα τό πτώμα στον έσωτερικό τοίχο, τό κράτησα σ' αυτή τη θέση, ως πού ξανάχτισα δίχως πολΰν κόπο, όλο τό μέρος όπως είταν προτήτερα. Κατόπιν έπρομηθεύτηκα άσβέστη, σιμο και άχυρο μ' όλη τη φανταστική προφύλαξη και κατασκεΰασα ένα μίγμα πού δέν έγνωρίζονταν από τό παλιό και έμύστρισα με πολΰ φροντίδα τό νεοχρισμένο μέρος. "Όταν τέλειωσα, είδα μ' εύχαρίστησή μου ότι όλα πάνε καλά. Ο τοίχος δέν παρουσίαζε οΰτε τό παραμικρό ίχνος άλλαγής. Έσήκωσα όλα τά τρίμματα με πολλή έπιμέλεια, έκαθάρισα κ' ίσοπέδωσα τό έδαφος. Έκοίταξα με θρίαμβο γύρω μου, και είπα μέσα μου: Έδώ τουλάχιστο, ό κόπος μου δέ θά πάη χαμένος!

Η πρώτη μου κίνηση είτανε να ζητήσω τό ζωο πού υπήρξε ή αίτια μιας τόσο μεγάλης δυστυχίας γιατί, τώρα πια είμουν όριστικώς άποφασισμένος να τό σκοτώσω. Αν μποροΰσα να τό βρω κείνη τη στιγμή, τό πεπρωμένο του είτανε φανερό — μα φαίνεται πως τό παμπόνηρο ζωο είχε τρομάξει από τόν παράφορο θυμό μου κ' έφρόντιζε να μη φανη μπροστά μου, γνωρίζοντας ότι ή καταστασή μου αυτή θά διαρκούσε. Είναι άδύνατο να σās περιγράψω ή και να φαντασθώ τη μεγάλη ανακούφιση πού αισθάνθηκα στην καρδιά μου από την άπουσία του καταραμένου πλάσματος. Δέν παρουσιάστηκε όλη τη νύχτα — κ' έτσι υπήρξε ή πρώτη καλή βραδιά, — άφ' ότου μπήκε μες στο σπήτι — πού κοιμήθηκα ήσυχά και θαρρετά: μάλιστα, έκοιμήθηκα, ύστερ' από όλο τό βάρος του φόνου πάνω στην ψυχή!

Δεύτερη και τρίτη μέρα πέρασε, και μολαταΰτα ό δήμιός μου δέν ήρθε. Άνέσανα άκόμη μια φορά, σαν άνθρωπος έλεύτερος. Τό τέρας, από τόν τρόπο του, έφυγε από την κατοικία μου για πάντα! Δέ θά τό έβλεπα λοιπόν ποτέ! Η εύτυχία μου είταν μεγίστη! Η έγκληματική και σκοτεινή πράξη μου πολΰ λίγο μ' άνησυχούσε πια. Είχαν κάμει μιάν έρευνα καλή, μα δίχως ν' ανακαλύψουν τίποτε. Διαταγή έδόθηκε να γίνη και δεύτερη έρευνα, μα φυσικά, δέν είχα να φοβηθώ τίποτε. Παρατηροΰσα να έρχεται ή εύδαιμονία μου έξασφαλισμένη.

Τέσσερες μέρες μετά τό φόνο, πεντέξη άστυνομικοί υπάλληλοι ήρθαν όλως διόλου άπροσδόκητα στο σπήτι και άρχισαν πάλι μιάν άυστηρή έρεύνηση. Έγώ ως τόσο, έχοντας πεποιθήση πως ό κρυψώνας μου ποτέ δέ

θάνακαλύπτονταν, δὲν ἔδοκίμασα καμιὰ στεναχώρια. Οἱ ἀστυνόμοι μου ἐζήτησαν νὰ τοὺς συνοδεύσω στὴν ἔρευνά τους. Δὲν ἀρῆκαν οὔτε μιὰ γωνιά, οὔτε μιὰ κώχη ἀνεξερεύνητη. Στὸ τέλος, γιὰ τρίτη ἢ τέταρτη φορὰ κατεβήκανε στὸ ὑπόγειο. Οὐτ' ἓνα μέλος τοῦ σώματός μου δὲν ἐσκίρτησε. Ἡ καρδιά μου χτυποῦσε ἤσυχα, σὰν ἀνθρώπου πού κοιμάται στὴν ἀθωότητα. Περιπατοῦσα μέσα στὸ ὑπόγειο ἀπὸ τὴ μιὰν ἄκρη στὴν ἄλλη. Ἐσταύρωνα τὰ χέρια μου πάνω στὸ στήθος μου, κ' ἐγύριζα ἐδῶ κ' ἐκεῖ ἀδιάφορος. Ἡ ἀστυνομία εἶταν ὀλότελα εὐχαριστημένη καὶ ἐτοιμαζότανε νὰ φύγη. Ἡ ἀναγαλλίαση τῆς καρδιάς μου δύσκολα καταστέλλονταν. Ἄναβα ἀπὸ ἐπιθυμία νὰ πῶ τοῦλάχιστο μιὰ λέξη, μονάχα μιὰ λέξη, κάτι σὰ θρίαμβο, καὶ νὰ τοὺς κάμω νὰ πειθοῦν δυὸ φορὲς γιὰ τὴν ἀθωότητά μου.

— Κύριοι — εἶπα ἐπιτέλους, ὅταν ἀνέβαιναν τὴ σκάλα τοῦ ὑπογείου, — χαίρω πολὺ γιὰ τὴν κατόρθωσα νὰ σβύσω τίς ὑποψίες σας: Σὰς εὐχομαι ὅλους καλὴν ὑγεία καὶ λίγο περισσότερη φιλοφρόνηση. Ἐν παρόδῳ σὰς λέγω, κύριοι, ἰδοὺ - ἰδοὺ ἓνα σπῆτι μοναδικὸ στὴ στερεότητά του, (στὴ μανιώδη ἐπιθυμία μου νὰ πῶ κάτι συζητήσιμο, μόλις ἐγνώριζα τὴν ἐκαυχώμουν) --- μπορῶ νὰ πῶ ὅτι εἶναι σπῆτι θαυμάσια καλογοιτισμένο. Αὐτοὶ οἱ τοῖχοι, --- βλέπετε, κύριοι; --- αὐτοὶ οἱ τοῖχοι εἶναι πολὺ γερά χτισμένοι!

Καὶ ἐδῶ, μὲ φρενιτικὴ αὐθάδεια, ἐχτύπησα δυνατὰ μὲ ἓνα ραβδί πού εἶχα στὸ χέρι ἀκριβῶς σὲ κείνο τὸ μέρος τοῦ πλιθόχτιστου τοῖχου πού ἔκλεινε μέσα τὸ πτώμα τῆς φτωχῆς συζύγου μου.

Ἄ! ὁ Θεὸς νὰ μὲ προφυλάξῃ καὶ νὰ μὲ ἀπογλυτώσῃ ἀπὸ τὰ νύχια τοῦ Ἀρχιδιαβόλου. --- Μόλις ὁ ἀντίλαλος τῶν χτυπημάτων μου ἀκούστηκε μέσα στὴ σιγαλιά, κ' ἀμέσως μιὰ φωνὴ μου ἀπάντησε ἀπὸ τὸ βάθος τοῦ τάφου! --- ἓνα παράπονο, στὴν ἀρχὴ φευγαλέο καὶ διακεκομμένο, ὡσὰν τοὺς λυγμοὺς ἐνὸς παιδιοῦ, ἔπειτα σὲ λίγο, μεγάλωσε σὲ μιὰ κραυγὴ παρατεταμένη, ἠχηρὴ κ' ἐξακολουθητικὴ, ὅπως διόλου ἀκανόνιστη, ἀφύσικη καὶ ἀντιανθρώπινη, --- ἓνας ὄργιστος --- μιὰ διαπεραστικὴ φωνή, μισὰ τρομαγμένη καὶ μισὰ θριαμβευτικὴ, --- πού μονάχα ἀπὸ τὸν Ἄδη μπορεῖ νὰ νεβῆ, --- κάπια φρικώδης ἀρμονία πού βγαίνει συγχρόνως ἀπὸ τὸ λαιμὸ τῶν καταδικασμένων μέσα στὴν ἀγωνία τους καὶ τῶν δαιμόνων πού ἀναγαλλιάζουν γιὰ τὴν καταδίκη!

Νὰ σὰς πῶ τὴ σκέψη μου, θὰ εἶταν ἀνοησία. Αἰσθάνθηκα πὼς παραπάτησα καὶ κλονιζόμενος ἐστηρίχθηκα στὸν πλαϊνὸ τοῖχο. Γιὰ μιὰ στιγμὴ, οἱ ἀστυνόμοι πού στέκονταν πάνω στὴ σκάλα ἔμειναν ἀκίνητοι, σαστισμένοι ἀπὸ τὸν τρόμο. Σὲ λίγο δώδεκα ρωμαλέα χέρια ὄρμησαν πάνω στὸν τοῖχο. Ἐπεσε μονομαῖς. Τὸ σῶμα, μισοκατεστραμμένο καὶ μολυσμένο ἀπὸ αἷμα ἄφθονο, ἐστέκετο ὄρθιο ἔμπρὸς τὰ μάτια τῶν θεατῶν. Πάνω στὸ κεφάλι του, μὲ τὸ ρύγχος πλατυσμένο κόκκινο, καὶ μὲ τὸ ἓνα μάτι λαμπερὸ ἐστέκετο τὸ ἀποτρόπαιο ζῶο, πού ἡ πανουργία του μὲ εἶχε σπρώξει στὸ κακούργημα καὶ ἡ φωνὴ του μὲ κατάγγειλε καὶ μὲ παράδωσε στὸ δῆμιό.

Εἶχα κλείσει τὸ τέρας μέσα στὸν τάφο!

(Κατὰ τὴν γαλλικὴν μετάφρασιν τοῦ Ch. Baudelaire ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ).

Δ. Π. Α.

ΚΙΝΕΖΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΙΑ-Ζ ΡΑΜ

ΤΟ ΡΑΒΔΙ ΤΟΥ ΒΩΒΟΥ

(ΠΑΡΑΜΥΘΙ)

Διὰ νὰ λάβουν ἰδέαν οἱ ἀναγνώσταί μας τῆς Κινεζικῆς φιλολογίας μαζὺ μὲ τὸ «Ραβδί τοῦ βωβοῦ», παραθέτομεν σήμερον καὶ τὰ ὀλίγα κατωτέρω πού προτάσσει εἰς τὴν ἐκ τοῦ κινεζικοῦ μετάφρασιν τοῦ ἐν λόγῳ παραμυθιοῦ ὁ γλωσσομαθὴς σοφὸς φιλέλληνας κ. Giuseppe Varone. Εἰς προσεχῆς φυλλάδιον θὰ δημοσιεύσωμεν καὶ τὴν κριτικὴν ἀνάλυσιν ἐνὸς κινεζικοῦ δράματος.

Ἀπὸ τὰ διάφορα φιλολογικὰ εἶδη οἱ Κινέζοι ἀγαποῦν ἰδιαιτέρως τὸ διήγημα καὶ τὸ μυθιστόρημα. Καὶ τὰ δύο τὰ γράφουν πολλάκις μὲ στίχους. Τὸ ὕφος τὸ ὁποῖον μεταχειρίζονται εἶναι πολὺ ποικίλον. Ὅλοι των, καὶ ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων καὶ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ ἀποστηθίζουν πολλὰ ἐξ αὐτῶν. Ὅσοι ἐταξίδευσαν εἰς τὴν Κίνα μὲ εὐχαρίστησιν ἀναπολοῦν τὰ ὠραία διηγήματα, τὰ χαριτωμένα παραμύθια πού ἤκουσαν νὰ τοὺς διηγούνται οἱ Κινέζοι εἰς τὰ ξενοδοχεῖα ἢ εἰς ἄλλα δημόσια μέρη.

Τὰ Κινεζικὰ διηγήματα εἶναι τριῶν εἰδῶν: ἱστορικά, μυθολογικά καὶ ἠθολογικά, ἐλάχιστα δὲ εἶναι ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα δημιουργεῖ ἡ φαντασία τοῦ συγγραφέως.

Ἐπάρχουν ἐρωτικὰ διηγήματα, εἰς τὰ ὁποῖα ὁ ἔρως ζωγραφίζεται σχεδὸν καθ' ὀλοκληρίαν σαρκικός. Οἱ ἀγῶνες τῶν ἐραστῶν καὶ τὰ ἐμπόδια τὰ ὁποῖα ὑπερπηδοῦν οὗτοι διὰ νὰ ἐπιτύχουν τὸν σκοπὸν των ἀποτελοῦν κυρίως τὴν πλοκὴν τοῦ διηγήματος, καὶ ὁ διηγηματογράφος δὲν σκέπτεται ἄλλο παρὰ πὼς νὰ κινήσῃ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀναγνωστῶν καὶ νὰ τοὺς προσελκύσῃ μὲ ἀσέμνους περιγραφάς.

Ἐνα διάταγμα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Οὐρανοῦ ἀπηγόρευσε τὰ ἄσεμνα μυθιστορήματα καὶ διηγήματα καὶ τὰ ἀπεμάκρυνε ἀπὸ τὰς δημοσίας βιβλιοθήκας καὶ σήμερον οἱ Κινέζοι βιβλιοπῶλαι δὲν ἀποφασίζουν εὐκολὰ νὰ ἐκδώσουν ἔργα ἄσεμνα. Ἐυρίσκονται ὅμως ἀκόμη πολλὰ μυθιστορήματα καὶ διηγήματα αἰσχρά.

Εἰς ἄλλα διηγήματα ὁ ἔρως λαμβάνει μιὰν μορφήν εὐγενεστέραν. Καὶ συχνὰ διαβάσει κανεὶς εἰς αὐτὰ τὴν ἱστορίαν κόρης πού κυμαίνεται μεταξὺ ἀρετῆς καὶ κακίας, πάθους καὶ καθήκοντος.

Τὰ ἠθολογικὰ διηγήματα εἶναι μεγαλειότερου ἐνδιαφέροντος. Περιγράφεται εἰς αὐτὰ λεπτομερῶς ἡ ἰδιωτικὴ ζωὴ τῶν Κινέζων, τὰ ἔθιμά των, οἱ κοινωνικοὶ των νόμοι. Τὰ διηγήματα αὐτὰ μᾶς ἐπιτρέπουν, διὰ νὰ μεταχειρισθῶ τὴν φράσιν διακεκριμένου συγγραφέως, νὰ γνωρί-

ζωμεν τοὺς Κινέζους διὰ τῶν ἰδίων Κινέζων. Ἐνα τέτιο διήγημα ἔχει τὴν μορφήν ἀληθινοῦ δράματος. Εἰς τὴν διήγησίν του ὁ συγγραφεὺς προπαρασκευάζει τὸν ἀναγνώστην, κινεῖ τὴν περιέργειάν του καὶ τὸ ἐνδιαφέρον του. Εἰς πολλὰ τοῦ εἶδους αὐτοῦ διηγήματα ἀπαντῶνται σκηναὶ ποῦ εἰμποροῦν νὰ παραβληθοῦν μὲ τὰς σκηνὰς τῶν καλλιτέρων δραμάτων καὶ κωμωδιῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς φιλολογίας. Δὲν εἶναι δὲ ὑπερβολὴ ἂν παραβληθοῦν μὲ σκηνὰς τοῦ ἀμμήτου Μολλιέρου.

Τὰ ἔμμετρα διηγήματα ἔχουν ἀκόμη περισσοτέραν ἀξίαν. Εἶναι γεμάτα χάριν καὶ ἀρμονίαν δι' ἐκείνους ποῦ εἰμποροῦν νὰ τὰ ἀπολαύσουν εἰς τὸ πρῶτότυπον.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι μερικοὶ τὰ κρίνουν ὡς μὴ ἔχοντα ἀρμονίαν καὶ ρυθμόν· ἀλλ' ἐδῶ δὲν θὰ ἐξετάσωμεν τὸ ζήτημα αὐτό· ἄλλοι, καὶ μεταξὺ αὐτῶν ὁ **Stanislas Julien**, ὁ **Perny**, ὁ **Remusat** τὸ ἐξήτασαν κατὰ βάθος. Ὁ **Jonn Davis** ἔγραψε πολλὰ ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ.

Ἐπὶ πλέον ὁ μέγας ποιητὴς **Alexandre Pope**, ὁ Ἄγγλος μεταφραστὴς τῶν Ὀμηρικῶν ἐπῶν, εὗρισκε μεγάλην ἀρμονίαν εἰς τὴν Κινεζικὴν ποίησιν καὶ ἠὲ χαριστεῖτο νὰ τὴν μιμῆται συνθέτων ὀλοκλήρους στροφὰς σχεδὸν καθ' ὀλοκληρίαν ἀπὸ μονοσυλλάβους στίχους.

Μιὰ μέρα στὸ δικαστήριον ἕνας δικαστικὸς κλητῆρας ἔρχεται κοντὰ στὸ δικαστὴ Πῶ καὶ τοῦ λέγει:

— Ὁξω, στὴν πόρτα μπροστά, στέκεται ὁ βωδὸς Σὶ καὶ κρατεῖ στὰ χέρια του ἕνα χοντρὸ ραβδί γιὰ νὰ τὸ δώσῃ σὲ σᾶς.

Ὁ δικαστὴς Πῶ διέταξε νὰ φέρουν τὸ βωδὸ μέσα καὶ σὰν τὸν ἔφεραν τὸν ἀρώτησε τί ἤθελε.

Ὁ βωδὸς δὲν μπόρεσε νὰ ἀποκριθῆ. Οἱ δικαστικοὶ ὑπάλληλοι εἶπαν τότε στὸν Πῶ: Αὐτὸς ὁ δυστυχημένος, κάθε φορὰ ποῦ θὰ διορισθῆ νέος δικαστὴς, ἔρχεται στὸ δικαστήριον, γιὰ νὰ τοῦ δώσῃ τὸ ραβδί ποῦ κρατᾷ.

Πολλοὶ δικασταὶ ὡς τώρα τὸν βρῖσανε καὶ τὸν δαίρανε.

— Ἡ ἐξοχότητά σου ἄς μὴν τὸ καταδεχθῆ.

Ὁ δικαστὴς ἄρχισε νὰ σκέπτεται: Αὐτὸς ὁ βωδὸς θὰ ἀδινῆθηκε σὲ καμμιάν ὑπόθεσίν του, γιὰ τοῦτο ὑποφέρει τὴν τιμωρίαν θέλοντας νὰ δώσῃ τὸ ραβδί· γιὰτι γιὰ ποῖο λόγο νὰ θέλῃ νὰ τὸν δέρνουν κάθε λίγο καὶ χωρὶς σφάλμα;

Κι' ἐνῶ συλλογιζότανε ἔτσι, ἦλθε στὸ νοῦ του ἕνα πανοῦργο σχέδιον.

Ἐπρόσταξε κι' ἀλείψανε τὸ βωδὸ ἀπὸ τοὺς ὤμους ὡς τὴν κορυφὴν τοῦ κεφαλιοῦ του μὲ χοίρινο αἷμα κι' ἀφ' οὗ σφίξανε τὸ λαιμό του σὲ δυὸ ξύλα τὸν φέρανε καὶ τὸν τοποθέτησανε στὴ δημόσια πλατεῖα. Ἐπρόσταξε καὶ μυστικούς ἀστυνόμους καὶ στρατιῶτες νὰ προσέξουν τί θὰ ἔλεγε ὁ κόσμος ποῦ θὰ ἔβλεπε τὸ βωδὸ σ' αὐτὴ τὴν κατάστασιν, κι' ὅποιον ἤθελαν ἀκούσει νὰ πῆ τὴ λέξιν «ἀδικία» νὰ τὸν ὀδηγήσουν ἀμέσως κοντὰ του.

Πολλὴν ὥρα τὸ πλῆθος ἔτρεχε στὴν πλατεῖα νὰ δῆ τὸ βωδὸ καὶ κανένας δὲν ἔλεγε τίποτε. Ἐνας γέρος μονάχα μουρμούρισε: Αὐτοῦνοῦ τοῦ ἀνθρώπου δὲν τοῦ φιάνει ποῦ τὸν ἀδικήσανε, παρὰ σήμερα τὸν τιμωροῦνε κιόλας».

Οἱ στρατιῶτες τὸν πιάσανε ἀμέσως καὶ τὸν φέρανε στὸν Πῶ.

Ὁ Πῶ τὸν ἀρώτησε γιὰτι νὰ μιλῆσῃ ἔτσι γιὰ τὸ βωδὸ καὶ τί εἶξερε γι' αὐτόν.

Ὁ γέρος ἀπάντησε τότε:

Αὐτὸς ὁ ἀνθρώπος εἶναι ὁ βωδὸς Σὶ· κατάγεται ἀπὸ ἕνα χωριὸ ἀπὸ τὰ νότια μέρη. Βουβάθηκε ἀπὸ μικρὸς. ἔχει ἕνα μεγαλιέτερο ἀδελφὸ Σὶ Ζιουάν, πολὺ πλούσιον, ποῦ ἐπῆρε ὅλη τὴν πατρομητρικὴ περιουσίαν αὐτοῦ καὶ δὲν ἔδωκε στὸ Σὶ οὔτε ἕναν παρὰ ἀπὸ τὸ μερίδιόν του. Κι' ὄχι μόνον αὐτὸ, παρὰ καὶ τὸν ἐδιώξε ἀπὸ κοντὰ του. Γιὰ τοῦτο κάθε λίγο τρέχει στοὺς δικαστὰς καὶ δὲν μπορεῖ νὰ βρῆ τὸ δίκιον του. Σήμερα τὸν τιμωρήσανε κιόλας.

Ὁ Πῶ ἅμα ἄκουσε τὰ λόγια τοῦ γέρου ἔδωκε διαταγὴν στοὺς κλητῆρας νὰ φέρουν ἀμέσως στὸ δικαστήριον τὸν Σὶ Ζιουάν. Κι' ἅμα τὸν ἔφεραν, τὸν ἀρώτησε:

— Ὁ βωδὸς αὐτὸς εἶναι ἀδελφός σου;

Ὁ Σὶ Ζιουάν ἀποκρίθηκε: Εἶναι ἕνας ποῦ βόσκει τοὺς χοίρους μου. Ἀπὸ παιδί κατοικεῖ σ' ἕνα ἐξοχικὸ μου σπίτι, ἀλλὰ δὲν εἶναι συγγενής μου.

Ὁ δικαστὴς τότε διέταξε κι' ἀφήσαν ἐλεύθερον τὸ βωδὸ.

Ὁ Σὶ Ζιουάν ἔφυγε χαρούμενος. Ὁταν ἔφυγε, ὁ Πῶ ἐκάλεσε κοντὰ του τὸ βωδὸ καὶ τοῦ εἶπε συμβουλεύοντάς τον:

— Ἄμα συναντήσης τὸν ἀδελφό σου, πιάσε τον καὶ δαίρε τον χωρὶς νὰ φοβᾶσαι κανένα.

Ὁ βωδὸς ἀποχαιρέτισε τὸ δικαστὴν κι' ἔφυγε. Μιὰ μέρα συναντᾷ τὸν ἀδελφό του. Ἄμα τὸν εἶδε, χύθηκε καταπάνω του, θυμωμένος, σὰν τρελλός, καὶ τὸν ἔριξε κατὰ γῆς. Τὸν ρῆμαξε στὸ ξύλον, τοῦ παραμόρφωσε τὸ πρόσωπον, τοῦ ἔσπασε τὸ κεφάλιν καὶ τὸν ἀφήκε σ' ἐλεεινὴν κατάστασιν.

Ὁ Σὶ Ζιουάν ἦρθε στὸ δικαστήριον στὸ δικαστὴ Πῶ:

— Ὁ βωδὸς, λέγει, περιφρόνησε τὸ νόμον καὶ ἔδειρε τὸ μεγαλιέτερόν του ἀδελφόν.

Ὁ Πῶ εἶπεν ἀμέσως εἰς τὸν Σὶ Ζιουάν.

— Ἄν ὁ βωδὸς εἶναι πραγματικῶς ἀδελφός σου, ἡ πράξιν του δὲν εἶναι μικρὴ καὶ θὰ τιμωρηθῆ γι' αὐτὴν αὐστηρά. Ἄλλ' ἂν δὲν εἶναι, θὰ γλυτώσῃ μὲ ἕνα ἀπλὸ ραβδισμόν.

— Ἀληθινὸς ἀδελφός μου εἶναι, ἐφώναξε ὁ Σὶ Ζιουάν.

— Σὰν εἶναι λοιπὸν ἀδελφός σου ὁ βωδὸς, εἶπεν ὁ δικαστὴς, γιὰτι δὲν δίνεις καὶ σ' αὐτόν τὸ μερίδιόν του, ἀπὸ τῆς πατρομητρικῆς σου κληρονομίας; Εἶσαι ἕνας κακὸς ἀνθρώπος καὶ τὰ ἀρπαξες ὅλα μονάχος σου.

Ὁ Σὶ Ζιουάν δὲν εἶξευρε τί νὰ ἀπαντήσῃ.

Ὁ δικαστὴς Πῶ τότε, τὴν ἴδια ὥρα, διέταξε νὰ μοιρασθῆ ἡ πατρομητρικὴ περιουσία τῶν

δυνὸ ἀδελφῶν σὲ δυνὸ μερίδια ἴσα καὶ νὰ δοθῇ
τὸ ἓνα σὶδὸ βωθὸ Σί.

Ὁλος ὁ κόσμος χάρηκε ὅταν ἄκουσε τὴν ἀπό-
φραση τοῦ δικαστῆ Πῶ.

(Ἀπὸ τὸ Γαλλικόν).

B.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΟΠΟΙΪΑ

ΤΟΥ ΠΑΡΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΑΝΗΣΥΧΙΣ

Τοῦ Κ. Παλαμά.

Μιά μυστικὴ ἀγωνία κρυφαπλώνει
στὰ στήθια μου τ' ἀνήμπορα
πλοκάμια αἱματοδίφαστα, στεγνά.
Φαρμάκια μὲ τρυποῦν, μὲ σκίζουσιν πόνοι.
Χάλκινο χέρι τὰ γυμνά μου σπλάχνα ζώνει.
Χαλοῦνε κόσμοι μέσα μου. Βροντοκυλοῦν
βράχοι ἀπ' ἀγνώριστους καῦμούς καὶ βαριομέρες
κι' ἀπὸ βραχνάδες πέτρινους βουνά.
Στὰ τρίσβαθὰ μου μπόρες. Πέφτουν καὶ ξυλνοῦν
πόθοι ἄπιαστοι, ὄνειρόντυτες λαχτάρες
καὶ ποὺ δὲν ξέρω καὶ ποιὲς εἶναι.
Κ' ἔκραξα : Ἄλλοι καὶ τρισαλλοὶ μου...
Τὰ κλάμματά σου, ὦ ἄρρωστη ψυχῇ μου,
κάθου καὶ πίνε.

Καὶ τὴν καρδιά μου ρώτησα τοὺς πόνους μου νὰ μὲ
καὶ τοὺς καῦμούς μου νὰ μὲ πῆ... [γνωρίζω
Τάχα εἶναι γυναικῶν ἀποθυμίες, ἀγάπες, μίση,
ἢ ζούλιας τέρατα ἢ ἐλπίδων νεκρωμοὶ
οἱ ἀνησυχίες ποὺ μὲ τρῶνε ;
Καὶ τῆς καρδιάς μου οἱ ἀνήλιαγοὶ ἀνοιχτῆκαν λάκκοι
καὶ μέσα κάτι σάλεψε σάν κῦμα, ὦ πόνε,
κῦμα ἀπὸ φεΐδια ὀλόμαυρα, σκληρά,
γυαλιστερά, πλασμένα ἀπὸ κεντρί κι' ἀπὸ φαρμάκι,
κι' ἀργά, κυματιστά, κάμαν ν' ἀνοίξουν,
κι' ὡς τὸ λαιμό μου νὰ συρθοῦν καὶ νὰ μὲ πνίξουν.
Καὶ σὰ μὲ γέμισε τρομάρα κι' ἀνατρίχιασμα
κι' εἶπα — Ἄς μὴν ξέρω, ὦϊμέ, τὰ βάθια τὰ κρυφὰ μου,
συρθῆκαν τότε μ' ἓνα γέλιο κι' ἓνα σφύριγμα
καὶ κρύφτηκαν καὶ πάλι στὴν καρδιά μου.

Μυτιλήνη.

Θ. Θεοδορίδης

Ο ΖΑΚΥΝΘΙΟΣ ΙΣΤΟΡΙΟΔΙΦΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΖΩΗΣ

Τὸ σύντομον αὐτὸ βιογραφικὸν σημείωμα καὶ
σκιαγράφημα τοῦ ἔργου τοῦ διαπρεποῦς Ζακυν-
θίου μου ὑπηγόρευσεν ἡ ἐξαιρετικὴ ἐκτίμησις
πρὸς τὸ ἔργον τοῦ εὐγενικοῦ ἐργάτου, τοῦ ἀκου-
ράστου ἐρευνητοῦ ποῦ ἐθυσίασε μιὰ ζωὴν ὀλό-
κληρον, σκυμμένος πάνω ἀπὸ παλαιὰ χαρτιά κ'
ἔγγραφα, διαρκῶς μελετῶν καὶ ταξιδιτῶν τὸ πολύ-
τιμον ὑλικὸν τοῦ Ἱστορικοῦ Ἀρχαιοφυλακείου
τῆς Ζακύνθου, καὶ παρουσιάζων τοὺς ὠραίους
καρποὺς τῆς μακρᾶς ἐργασίας του εἰς μελέτας
καὶ μονογραφίας σπουδαιοτάτας.

Ὁ Λεωνίδας Χ. Ζώης ἐγεννήθη εἰς τὴν Ζά-
κυνθον τῷ 1865. Ὑστερα ἀπὸ ἐπιμελεῖς γυ-
μνασιακὰς σπουδὰς προσελήφθη ὡς καλλιγρά-
φος εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, πρω-
τεύσας δὲ εἰς διαγωνισμὸν τοῦ αὐτοῦ Ὑπουρ-
γείου, διωρίσθη γραφεὺς. Βραδύτερον κατετά-
χθη εἰς τὸν στρατὸν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀπεχώρη-
σε μὲ τὸν βαθμὸν λοχίου.

Ὅταν ὁ Ζώης ἐγύρισε στὴ Ζάκυνθο, ἐπε-
δόθη πειὰ μὲ ζῆλον, ἀναταπόνητος σὲ μελέτες
ἱστοριογραφικὰς καὶ μεσαιωνολογικὰς. Ἡ ἐργα-
σία ποῦ παρουσίασε ἕως σήμερα τοῦ δίδει μιὰν
ἐκλεκτὴν θέσιν στὴν νεοελληνικὴ πνευματικὴ κίνη-
σι. Ὡς βοηθὸς τοῦ Ἀρχαιοφυλακείου Ζακύνθου,
Ἀρχαιοφυλακείου ποῦ ἀριθμεῖ βίον 5 αἰώνων,
καὶ περικλείει σπουδαιοτάτα παλαιὰ ἔγγραφα, ὁ
Ζώης ἔδειξε ὅλη τὴν ἐμψυχὴν κλίσιν του στὴ με-
λέτη καὶ τὴν ἐρευνα. Ἀκαταπόνητος διερρῦθη-
σε ὀλόκληρον τὸ Ἀρχαιοφυλακεῖον κ' ἐταξινό-
μησε τὸν πλοῦτον τῶν ἱστορικῶν του ἔγγραφων,
ἀπὸ τὰ ὁποῖα τόσῳ σπουδαίας μελέτας ἠεῦσθη.

Τελευταίως ὁ ἐκλεκτὸς Ζακύνθιος εἰς ἀντα-
μοιθὴν τῆς ἐθνικῆς του ἐργασίας προήχθη εἰς
Διευθυντὴν τοῦ Ἀρχαιοφυλακείου τῆς γενετείρας
νήσου. Καὶ αὐτὴ ἡ προαγωγή ἀποδεικνύει ὅτι
πρέπει νὰ εἴμεθα εἰς τὸ μέλλον εὐέλπιδες διὰ
τὴν ὀφειλομένην ἀπὸ τὸ ἐπίσημον κράτος ὑπο-
στήριξιν καὶ ἐνθάρρυνσιν τῶν ἀληθινῶν ἐργα-
τῶν τοῦ πνεύματος.

Ἐκτὸς τῶν διαφόρων ἱστορικῶν μελετῶν καὶ
πραγματειῶν του αἱ ὁποῖαι ἐδημοσιεύθησαν εἰς
φιλολογικὰ περιοδικά, εἰς τὴν Ἑλλάδα, Ἰτα-
λίαν, Τουρκίαν, Αἴγυπτον καὶ Ρουμανίαν, ἐξέ-
δωκε τὰ ἑξῆς ἔργα :

- Τὸ πεπρωμένον τοῦ ἐγκλήματος (1885).
- Ugo Foscolo (1888).
- Αἱ ἐν Ζακύνθῳ Συντεχνίαι (1893)
- Ὁ Ἅγιος Διονύσιος (1896).
- Ἡ Δημοσιὰ Βιβλιοθήκη Ζακύνθου (1896).
- Λεξικὸν ἱστορικὸν καὶ φιλολογικὸν Ζα-
κύνθου (1899).
- Ἱστορικὰ ἔγγραφα καὶ σημειώματα (1900).
- Αἱ ἐν Ζακύνθῳ Μοναὶ (1900).

Ἐκδίδει δὲ τὰς «Μούσας», περιοδικόν, τα-
κτικῶς ἀπὸ τοῦ 1892, κατὰ δεκαπενθήμερον.
Εἰς τὸ σεμνὸν αὐτὸ ἐπαρχιακὸν φύλλον ἐπέραςε

καὶ περνᾷ ὅλη ἡ ἀξιόλογος φιλολογικὴ κίνησις τῶν συμπατριωτῶν τοῦ ψάλτου τῆς ἐλευθερίας.

Ὁ Μάργαρης, ὁ Ἡλιακόπουλος, ὁ Τσακασιᾶνος, ὁ Χιώτης, ὁ Σαλούτσης καὶ ὅλη ἡ χορεία τῶν ἐκλεκτῶν Ζακυνθίων περνᾷ ἀπὸ τοῦς 19 μέχρι σήμερον τόμους τῶν «Μουσῶν», ἐνὸς περιοδικοῦ ποῦ σὰν ἐργατικὴ μέλισσα, σεμνὰ καὶ ἀνεπίδεικτα, ἐμάζευσε ὅ,τι ὠραῖον εἶχε νὰ παρουσιάσῃ ἡ ἐκλεκτὴ ἄλλως τε τοπικὴ πνευματικὴ κίνησις.

Ὁ Ζώης ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὰ ἐδημοσίευσε πολλὰς μεταφράσεις ἀπὸ τῆς Γαλλικῆς καὶ Ἰταλικῆς (δύο γλωσσῶν τὰς ὁποίας κατέχει κάλλιστα), μεταξὺ τῶν ὁποίων τὸ φιλοσοφικὸν ἔργον τοῦ Α. Giordano «ὁ Διάβολος».

Ἐξελέγη ἰμνηματικῶς μέλος διαφόρων ἐπιστημονικῶν, ἱστορικῶν καὶ μεσαιωνολογικῶν Συλλόγων καὶ Ἐταιρειῶν τῶν Ἀθηνῶν, τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Κωνσταντινουπόλεως, τῆς Μεσαιωνολογικῆς Ἐταιρείας Κωνσταντινουπόλεως κλπ.

Ἀληθινά, ὁ Ζώης ἐσκόρπισε ἀφειδῶς ἐργασίαν πολυτιμοτάτην (ιδίως ἱστορικὴν καὶ λαογραφικὴν, ἐργασίας δηλ. πρωτίστως ἐθνικᾶς) εἰς ὅλα τὰ κατὰ καιροὺς περιοδικὰ καὶ ἡμερολόγια, συνεργαζόμενος καὶ εἰς τὰ Πατριαρχικὰ ὄργανα, τὴν «Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν» τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὸν «Φάρον» τῆς Ἀλεξανδρείας. Ἡ ἀξιόλογος αὐτῆ ἐθνικὴ ἐργασία τοῦ Ζώης εὐρίσκειται διεσκορπισμένη (ὅπως δυστυχῶς καὶ κάθε καλὸν ἐλληνικὸν ποῦ ἔχομεν) καὶ ἀναμένει τὸν ἐκδότην τῆς.

Ὁ Ζώης ἀπολαύει πολλῆς ἐκτιμῆσεως καὶ ἐν τῇ ξένη. Σοφοὶ συγγραφεῖς πολλάκις ἐγραψαν εὐφήμως περὶ αὐτοῦ. Βιογραφίαι καὶ σκιαγραφήματα τοῦ Ζακυνθίου μεσαιωνοδίφου πλειστάκις ἐδημοσιεύθησαν. Μνημονεύουν δὲ τὸ ἔργον του καὶ τὸ Μέγα Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικὸν τοῦ de Gubernatis καὶ τὸ Ἑλληνικὸν Λεξικὸν τοῦ Πολίτου.

Εἰς τὴν Ζακύνθον ἀποτελεῖ μέλος ἐπιτροπῶν διαφόρων Σωματείων, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τῆς Λαϊκῆς Σχολῆς, ἐνθα ἀπὸ δεκαετίας διδάσκει μὲ ζῆλον τὸν λαὸν τῆς πατρίδος του.

Αὐτὸς εἶναι ὁ Ζώης, τὸν ὁποῖον γνωρίζομεν ἀπὸ τὰ δημοσιεύματά του. Ὁ ἀκατάβλητος ὅμως αὐτὸς ἄνθρωπος ἔχει μεγάλο μέρος τῆς ἐργασίας του ἀδημοσίευτο. Μεταξὺ ἄλλων, καὶ τὰ ἐξῆς ἔργα: Ἡ Ἱστορία τῆς Ζακύνθου. — Ἡ Ἐπτάνησος κατὰ τὸν Μεσαιῶνα ὑπὸ ἱστορικὴν καὶ καλλιτεχνικὴν ἔποψιν. — Ἑλληνες καὶ ξένοι λόγιοι ἐν Ἑλλάδι κλπ.

Ἰδιαίτερα χαρακτηριστικά: Ἐγγαμος, πατὴρ τριῶν τέκνων καὶ πτωχός.

Ἴδου μία πρόχειρη σκιαγραφία τοῦ ἐκλεκτοῦ τέκνου τῆς Ζακύνθου, διὰ νὰ γνωρισθῇ καλλίτερον διὰ τῆς «Χαραυγῆς» εἰς τὸν ἔξω Ἑλληνισμόν τὸ ἐθνικὸν του ἔργον.

Ἀθῆναι. Ἰούνιος 1911.

Ἀθανάσιος Π. Μίχας.

ΑΝΟΙΞΗ - ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

Πέρασαν τὴν ἀνοιξὴ τὰ τρελλὰ πουλιὰ
Τῆς καρδιάς μου πήρανε τοὺς παλμοὺς καὶ πᾶνε.
Πέρασαν τὴν ἀνοιξὴ τὰ τρελλὰ πουλιὰ,
Πῆραν τὴν ἀγάπη μου καὶ τὴν τραγουδᾶνε...

Ἦρθε τὸ φθινόπωρο... μὴ χτυπᾶς καρδιά,
Βρήκανε τὰ στήθη μου ξεσκισμένα τώρα...
Τὰ φτερά τους ἄπλωσαν μαύρα καὶ βαρεῖα
Καὶ θλιμμένα φύγανε σὲ μιὰ ξένη χώρα.

Μαρίκα Καρακώση
(Πίπιζα).

ΠΟΘΟΣ ΚΑΙ ΑΠΟΡΙΑ (*)

Ἐχω ἓναν πόθο στὴν καρδιά μου
— Κι' ἄς μὴ μπορῶ, κι' ἄς μὴ γνωρίζω! —
Κάθε ποῦ δῶ μορφιὰ μπροστὰ μου
νὰ τῆνε ζωγραφίζω.

Κι' ὄλο γυρεύω — στὰ σωστά μου,
κι' ἄς μὴν μπορῶ, κι' ἄς μὴν πιστεύω! —
Τὴν κάθε ζωγραφιά, ὦ χαρά μου,
νὰ τῆνε ζωντανεύω.

Μὰ σὰν ἐσένανε ἀντικρύζω
Δὲν ξέρω ἀλήθεια τί νὰ μὴν πιστεύω;
Πὼς πρέπει νὰ σὲ ζωγραφίζω
ἢ νὰ σὲ ζωντανεύω;

Χρ. Βασιλακάκης

(*) Τὸ ἔργο στὴ Σμύρνη κατὰ τὸ 1898
στὸ λυκόμα μιανῆς Σμυρνιαῆς.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΞ ΑΘΗΝΩΝ

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

«Ψυχοσάββατο» Γρ. Ξενοπούλου. — «Παληὲς ἀγάπες» Γ. Τσοκοπούλου. — «Γατίτσα» καὶ «Ἰδὺλάλ» Μιλτιάδου Ἰωσήφ. — «Τὸ Ἐλιξήριον τῆς Νεότητος» Παύλου Νιρβάνα.

24 Ἰουνίου 1911.

Η ΚΤΒΕΛΗ — ἡ μάγισσα τεχνίτρα τοῦ Ἑλληνικοῦ θεάτρου — μαζὶ μὲ τὰ πολλὰ καὶ διαλεχτὰ ξένα ἔργα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἰδιαίτερος ἦρσαν τὸ «Σὰν πεθάνω» τοῦ Μπερυσταίν, «Ἡ Νύφη μου» τοῦ Ντεφλέρ καὶ Γαγιαδὲ καὶ «Ὁ

Λοχαγός Μις Έλλεν» τοῦ Θωμᾶ Μπράστον, μᾶς παρουσίασεν ἐφέτος καὶ τέσσαρα πρωτότυπα Ἑλληνικά — καὶ ἔπεται συνέχεια — τὸ «Ψυχοσάββατο», τὶς «Παλιῆς Ἀγάπες», τὴν «Γατίτσαν» καὶ τὴν «Ἰδζλάλ».

*
**

ΤΟ «ΨΥΧΟΣΑΒΒΑΤΟ» εἶνε μία τραγωδία μονόπρακτῆ, ἢ ὁποία ἐξελίσσεται μέσα εἰς μίαν Ἑλληνικὴν καλύδην. — Ἡ Μαρία, ἡ γυναῖκα τοῦ Κωνσταντῆ, ἄφησεν ἐπίτηδες ἀνοικτὸ μὴ νύκτα τοῦ χειμῶνος τὸ παράθυρο τῆς ἄρρωστης ἀνδραδέλφης τῆς Εὐμορφίας. Ἡ ἄρρωστη ἀπέθανε, μὰ ἡ Μαρία δὲν ἐγλύτωσεν, ὅπως ἠλπίζε. Μέρα νύκτα τῆς φαίνεται πῶς βλέπει μπροστί της τὴν πεθαμένην. Καὶ ὡς νὰ μὴ ἔφθανεν αὐτὸ ἔχει καὶ τὸ καθημερινὸ φάγωμα τῆς πενθερᾶς της, τῆς γρηᾶς Μπάμπαινας, ποῦ κάτι μυρίζεται ἀπὸ τὸ ἔγκλημα. Τέλος ἀποφασίζει νὰ φύγῃ τὴν νύκτα τοῦ Ψυχοσαββάτου μὲ τὸν ἐξάδελφον τοῦ ἀνδρός της τὸν Λίγερον, παλαιὸν ἀγαπητικὸν της, μὰ τὴν στιγμὴν ποῦ πηγαίνει νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὴν θύραν παρουσιάζεται πάλιν μπροστά της ἡ Εὐμορφία καὶ τῆς φράζει τὸν δρόμον. Σὰν ἰρελλὴ ἡ Μαρία ἀπὸ τὸν φόβον της τὰ ἐκμυστηρεύεται ὅλα εἰς τὸν ἄνδρα της, ὁ ὁποῖος καὶ τὴν σκοτώνει. — Αὐτὸ εἶνε τὸ «Ψυχοσάββατο», κάτι φρικτὸν, ἄγριον καὶ πένθιμον, κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ γράψαντος. Κατ' ἐμὲ τὸ μόνον φρικτὸν εἶνε, ποῦ ὁ κ. Ξενοπούλος τολμᾷ ν' ἀναδιβάσῃ ἀκόμη εἰς τὴν σκηνὴν τέτοια ἀσύστατα ἔργα. Δὲν εἰμποροῦμεν βέβαια ν' ἀρνηθῶμεν εἰς αὐτὸν τὴν ἀντίληψιν τοῦ τραγικοῦ. Εἰς ὅλα του τὰ ἔργα κάτι θέλησε νὰ εἴπῃ. Πάντοτε ὅμως — ἀπὸ σκοποῦ ἢ ἐξ ἰδιοσυγκρασίας δὲν γνωρίζω — κατήντησεν εἰς τὴν δημοκοπίαν. Ὁ χορὸς τῶν ψυχῶν, ποῦ παρουσιάζεται εἰς τὸ μέσον, μεταβάλλει τὴν τραγωδίαν εἰς κωμωδίαν. Καὶ διὰ νὰ τελειώσω: ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἐν λόγῳ ἔργου ἠλπισε καὶ τὴν φορὴν ταύτην νὰ συγκινήσῃ μὲ τὰς φωνὰς τῆς Κυδέλης. Τὰ ἀραιότατα ὅμως καὶ ψυχρότατα χειροκροτήματα τοῦ κοινοῦ τοῦ ἔδωσαν νὰ καταλάβῃ ὅτι ὄχοντο πλέον ἐπιούσαι αἱ εὐτυχέσταται ἡμέραι τῆς «Φωτεινῆς Σάντρη» καὶ τῆς «Ραχήλ».

*
**

ΚΑΙ ΟΙ «ΠΑΛΙΕΣ ΑΓΑΠΕΣ»; ..

— Δύο ἄνθρωποι παίρνονται πολὺ νέοι, ἔπειτα χωρίζουν καὶ τέλος συναντῶνται εἰς τὰ λουτρά, ὅπου τοὺς ἔφεραν καὶ τοὺς δυὸ οἱ ρευματισμοί, καὶ ξαναπαίρνονται. — Αὐτὰ εἶνε ὅλα. Τώρα ἐν τῷ μεταξὺ ἀναφέρονται καὶ κάμποσα ἐπεισόδια «ἀπὸ τὴν πόλιν ἔρχομαι» καὶ κάμποσα πρόσωπα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον γλυκανάλατα. Καὶ τὸ σύνολον κάμνει καὶ τὸν ἴδιον τὸν συγγραφέα νὰ ἐρωτᾷ: «Εἶνε κωμωδία, δράμα, τραγωδία, ἀφρός, σαπουνόφουσκα, τί εἶνε ἐπὶ τέλους;» Ἄλλ' ἂν δὲν εἰξεύρει ὁ κ. Τσοκόπουλος τί εἶνε τὸ ἔργον του, ἐγὼ νὰ σὰς εἴπω τί εἶνε: Μία Ἀμερικανικωτάτη διαφήμισις τῆς Ἐταιρείας τῶν Ὑδάτων Σαρίζης, τῆς ὁποίας τυγχάνει διευθυντῆς ὁ ἐν λόγῳ συγγραφεὺς μὲ μισθὸν μηνιαῖον τετρακοσίων δραχμῶν.

Μ' ὅλα τὰ ἀνωτέρω ὅμως ἡ κλασικωτάτη Κυδέλη δὲν ἠθέλησε καὶ τὴν φορὴν ταύτην νὰ παραβῇ τὸν ὀρισμὸν τοῦ Ἀριστοτέλους. Καὶ δι' εὐφροσύνης συνδυασμοῦ ἀντὶ «δι' ἑλέου καὶ φόβου» ἔφερε τὴν κάθαρσιν μὲ τὸ δραστηριώτατον «Καθαρικὸν τοῦ Μπεμπέ» τοῦ Φεϊντώ.

*
**

Ἡ ΠΡΩΤΗ τῆς «Γατίτσας» καὶ τῆς «Ἰδζλάλ» συνεκέντρωσε κόσμον πλὴν καὶ ἐκλεκτὸν εἰς τὸ **Varieté**. Τοῦτο ὅμως ὠφείλετο ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν πρωτοτυπίαν τῆς ἐμικνεύσεως νὰ προταγωνιστήσῃ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου ὁ ἴδιος ὁ συγγραφεὺς.

Διὰ τὴν «Γατίτσαν» οὔτε λόγος νὰ γίνεταί. Ἐνα τίποτε. Ἡ «Ἰδζλάλ» συννοηθῆναι κοινῶν καὶ τετριμμένων τύπων παρμένων ἀπὸ ἐδῶ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ. Καμμία τέχνη, καμμία πρωτοτυπία, γλῶσσα γαλλικὴ μεταφρασμένη ἑλληνικά. Καὶ τὸ καταστάλαγμα τῆς κριτικῆς: Ὁ Μιλτιάδης Ἰωσήφ μὲ τὰ ἔργα του «Κόσμος καὶ Ἡμίκοσμος», «Ἡ Φιλάρεσκος», «Ἡ Γατίτσα» καὶ «Ἰδζλάλ» ἐπεχείρησε μὲν νὰ γίνῃ δραματικὸς συγγραφεὺς ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσε καὶ οὔτε θὰ τὸ κατορθώσῃ. Ὡς ἠθοποιὸς ὅμως ἴσως ἔχει μέλλον.

*
**

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΩΡΑ διὰ τὸ «Ἐλιξήριον τῆς Νεότητος» τοῦ Παύλου Νιρβάνα, τὸ ὁποῖον παρεστάθη εἰς τὴν «Νέαν Σκηνήν».

Μία φάρσα τρίπρακτῆ τῆς ὁποίας ἡ ὑπόθεσις εἶνε σύγχρονή μας. — Ὁ Θεόδωρος ὁ Ἀμάραντος, ἕνας γέρος ἐπαρχιώτης, ποῦ ἔκαμε μεγάλην περιουσίαν ἀπὸ τὴν τοκογλυφίαν, καταβαίνει εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ ν' ἀνακτήσῃ τὴν νεότητά του μὲ τὰ μέσα τῆς ἐπιστήμης. Εἰς τὸ ταξεῖδι του αὐτὸ τὸν συνοδεύει καὶ ὁ ἀνεπιός του Ὀδυσσεὺς Ἀμάραντος, ὁ ὁποῖος πρὸ ὀλίγου ἔχει γυρίσει μὲ μὴ σαντέζα ἀπὸ τὸ Παρίσι, ὅπου ἐστουδαζε μὲ ἔξοδα τοῦ γέρου. Ἡ θεραπεία ἀρχίζει καὶ ὁ ἀνεπιός κατορθώνει ν' ἀρπάξῃ κάμποσα χρήματα ἀπὸ τὸν θεῖόν του. Τέλος ὕστερα ἀπὸ ὅλας τὰς δυνατὰς ἀγυρτείας ἐννοεῖ τὸ παιγνίδι ὁ γέρος καὶ ἐπιστρέφει εἰς τὴν ἐπαρχίαν του μὲ τὸν παλαιόν του ἱατρὸν Μπενοκλάδην, ὁ ὁποῖος κατέβη διὰ νὰ τοῦ ἀναγγέλλῃ ὅτι ἡ ψυχοπαίδα του ἡ Κατίνα τοῦκλεψε ὅλα τὰ ἐνέχυρα καὶ ἔφυγε μ' ἕνα χωροφύλακα.

Αὐτὸ εἶνε τὸ «Ἐλιξήριον τῆς Νεότητος» διόλου πρωτότυπον καὶ εἰς πολλὰ ἀπίθανον. Οἱ τύποι του ὅλοι εἶνε κοινοὶ καὶ ἡ ζωὴ του ξένη. Ἐκτυλίσσεται ὅμως φυσικὰ καὶ ἀδίαστα καὶ κατορθώνει νὰ κρατῇ ζωηρὸν μέγιστον τέλος τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ θεατοῦ. Ὁ κ. Νιρβάνας εἶνε βέβαια τεχνίτης ἀξίας, ὅπως δεικνύουν ὅλα τὰ προηγούμενα ἔργα του, μὲ τὴν νέαν ὅμως φάρσαν του ἔκαμε μίαν φάρσαν εἰς βίρος τῆς ἀξίας του. Μ' ὅλα τὰ ἐλαττώματά του τὸ «Ἐλιξήριον τῆς Νεότητος» εἶνε πολὺ ἀνώτερον ἀπὸ τὰ προμνημονευθέντα ἔργα, ὅχι ὅμως καὶ κάτι ποῦ θὰ τὸ ἐπερίμενε κανεὶς ἀπὸ ἕνα Νιρβάναν.

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

Οι ξένοι διὰ τὴν νεοελληνικὴν λογοτεχνίαν.

Ἀπὸ τὴν ἐπιθεώρησιν διὰ τὰ «Νεοελληνικὰ γράμματα» τὴν ὁποίαν δημοσιεύει εἰς τὸ «**Mer- cure de France**» τῆς 1ης Ἰουλίου ὁ διακεκριμένος κριτικὸς καὶ ποιητὴς **Philéas Lebesgue**, ἑλληνιστῆς ἄριστος γράφων ὑπὸ τὸ φιλολογικὸν ψευδώνυμον **Démétrius Asteriotis**, ἀποσπῶμεν τὰ ἑξῆς :

« . . . Ἐχομεν πολλάκις ἐπιμείνει εἰς τὰς προτιμήσεις μας ὡς πρὸς τὴν τέχνην, εἰς τὸ γούστο μας τῆς ζωηρᾶς πρωτοτυπίας, εἰς τὴν ἀνάγκην διὰ τὸν ποιητὴν τοῦ νὰ ἐφευρίσκη ἀπὸ ζωντανὴν εἰλικρίνειαν, ὕφος καὶ ρυθμοὺς ἀτομικά· πολλάκις ἔχομεν μεμφθῆ τὰς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐπιδεξίους ἀπομιμήσεις, ὥστε δὲν φοβοῦμεθα μήπως κατηγορηθῶμεν ἐπὶ μεροληψία ὅσον ἀφορᾷ τὴν φόρμαν πού μετεχειρίσθη ὁ Παλαμᾶς εἰς τὸ τελευταῖον τοῦ ποίημα «**Ἡ Φλογέρα τοῦ Βασιλιᾶ**». Δὲν μᾶς φαίνεται ὅτι ἤμπορεῖ κανεὶς δικαίως νὰ διατυπώσῃ τὴν κατηγορίαν τὴν ὁποίαν τοσάκις ἔχουν ἀποδώσει εἰς τοὺς Δημοτικιστὰς, ὅτι θέλουν νὰ μιμηθοῦν τὰ δημοτικὰ Τραγούδια. Προκειμένου νὰ γράψῃ ποίημα ἡρωϊκὸν, ἦτο φυσικὸν νὰ ἐκλέξῃ ὁ Ποιητὴς τὸ ἔθνικὸν μέτρον, ἐκλαϊκωθὲν ἀπὸ τὰ κλέφτικα ἄσματα, ἀλλὰ πολὺ ἀρχαιότερον, τὸ δὲ παράδειγμα τοῦ δαιμονίου συγγραφέως τῆς «**Κυρὰ Φροσύνης**» δὲν ἠμκοροῦσε παρὰ νὰ τὸν ἐνθαρρύνῃ εἰς τὴν ἐκλογὴν αὐτήν.

Μὲ τὴν ζωηρότητα πού τοῦ προσδίδει, μὲ τὸν χρωματισμὸν πού τὸ ἐνδύει ὡς καὶ μὲ τὴν πνοὴν πού τοῦ ἐμφυσᾷ καὶ τὴν σκέψιν πού τοῦ χύνει, ὁ Παλαμᾶς κάμνει στίχους κλέφτικους, ἓνα μέτρον τὸ ὁποῖον τοῦ ἀνήκει προσωπικῶς, ὅχι μὲ ρίμες πλέον, ἀλλὰ μὲ τεχνικὰς ὁμοιοκαταληξίας καὶ μὲ ποικιλίαν τομῶν.

Οἱ στίχοι τῆς «Φλογέρας τοῦ Βασιλιᾶ» εἶναι πλούσιοι εἰς εἰκόνας· ζωγραφίζουσιν, συναρπάζουσιν, ἀστράφουσιν. Καταντᾷ κανεὶς μέχρι τοῦ σημείου νὰ τοὺς ψέξῃ ἐπὶ ρομαντισμῶ, ἀλλ' ὑπὸ τὴν λάμψιν των ἐνυπάρχει ζωηρὰ σκέψις, αἴσθημα βαθύ, παγκόσμιον. Ἐκεῖνο πού ἐνσαρκώνει ὁ ποιητὴς εἰς τὸν Βασίλειον Β. τὸν Βουλγαροκτόνον, ἐκεῖνο πού ἐξαίρει μέσα εἰς τὰ δώδεκα ποιήματα τοῦ εἰς πολλά μέρη ποοφητικοῦ ὕμνου του, εἶναι αὐτὴ ἡ ἑλληνικὴ Ἰδέα, εἰς τὸ παρελθόν της εἰς τὸ παρόν της, εἰς τὸ μέλλον της, μὲ ὅλην τὴν ἀκτινοβόλον δύναμιν πού τὴν διακρίνει. Σύλληψις ἀριστοτεχνικὴ, ἠμπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς. Ὁ συμβολικὸς ἦσως σπανίως ἠξεύρει νὰ συγκινή· διότι λησμονεῖ ὅτι ζῆ, μὴ ἔχων οὔτε ψυχὴν, οὔτε σῶμα.

Ἄλλοῦ ἴσως. Ἐδῶ ὅμως ὁ ἦσως εἶναι ζωντανός, ἀφοῦ ἡ καρδιά του εἶναι αὐτὴ ἡ Ἑλλάς μὲ τὸ πάλαιμά της πρὸς τὴν εἰμασμένην.

Ἄλλως τε ὁ ποιητὴς δὲν εἶχε νὰ μετασκευάσῃ τὸν Ἐρωτόκριτον, μολονότι τὸ ἔργον τοῦ Κορνάρου τοῦ ἔχει ἴσως ὑποβάλλει μερικὰς ἰδέας. Ἐν

γένει ἡ «Φλογέρα τοῦ Βασιλιᾶ» δεικνύει τὸ ἀνώτατον ὄριον ἑνὸς ταλέντου ἱκανοῦ νὰ ἐκφράσῃ εἰς τὸ ἕξῃ· ὅλα τὰ ἰδανικὰ τῆς φυλῆς του, καὶ τοιαῦτα ταλέντα ὑπάρχουν ὀλίγα εἰς τὴν Εὐρώπην».

Ὁ σοφὸς λόγιος γάμνει κατόπιν εὐμενῆ λόγον διὰ τὰ «Τρόπαια στὴν Τρικυμία» καὶ τοὺς «Ταιγγανόθεους» τοῦ Σκίπη, ἀπὸ τὸν ὁποῖον πρέπει λέγει, νὰ ἀναμένωμεν πολὺ ἀνώτερα ἔργα εἰς τὸ μέλλον. Εὐμενῶς ἐπίσης ἐκφράζεται καὶ διὰ τοὺς «Θρούλλους» τοῦ συνεργάτου μας Χρ. Βαρλέντη. Τελευταῖον ὁμιλεῖ περὶ τοῦ ἀποθανόντος μεγάλου μας διηγηματογράφου Παπαδιαμάντη ὡς ἑξῆς :

«Τὸ νὰ ἀφήσῃς τὴν ψυχὴν σου νὰ πλημμυρίσῃ ἀπὸ τὸ περιβάλλον πού ζῆς καὶ νὰ ἐκφράσῃς ὅ,τι αἰσθάνεσαι ὅσον τὸ δυνατόν ἀπλούστερα, τοιοῦτον ὑπῆρξε τὸ μυστικὸν τοῦ Ἄλεξ. Παπαδιαμάντη, τοῦ ἀναμφηρίστως διδασκάλου τοῦ νεοελληνικοῦ διηγήματος. Βερλαῖν καὶ Δοστογιέφσκη κατὰ τὴν ψυχὴν, ἔγραψαν ὅπως ὁ Θεόκριτος καὶ ὑπῆρξεν ἓνας χρωματιστὴς κατὰ τρόπον Βυζαντινόν. Ποτὲ δὲν ἀνεμίχθη εἰς γλωσσικὰς ἔριδας· καὶ ὅλαι αἱ γλωσσικαὶ μερίδες ἠμποροῦν νὰ τὸν οἰκειοποιηθοῦν. Ἐν τούτοις τὸ ὕφος του εἶναι ἓνα· διότι τοῦ ἀνήκει ἀτομικῶς.

Πτωχός, ἐπέστρεψε ν' ἀποθάνῃ εἰς τὴν γενέτειραν νῆσόν του Σκιάθον, μᾶς ἀφήνει δὲ ἔργασιαν ἀφθονον, ἀλλὰ σκορπισμένην, ἡ ὁποία θὰ μᾶς δώσῃ ἀφορμὴν διὰ προσεχῆ καὶ ἐκτενεστέραν μελέτην. Τὸ μυθιστόρημά του «ἡ Φόνισσα» δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς τὸ χαρακτηριστικώτερον ἀπὸ τὴν ἀφθονον παραγωγὴν του. Ὁ Ξενοπούλος καὶ ὁ Παλαμᾶς ἔγραψαν δι' αὐτὸ ἀξιολογώτους μελέτας. Πολλοὶ θεωροῦν τὸν Καρκαβίτσαν ὡς ἰσοτίμιόν του, ἀλλὰ μὲ ὅλως ἀντιθέτους ιδιότητας ὡς πρὸς τὴν δύναμιν καὶ τὴν διευθέτησιν. Ὁ Παπαδιαμάντης συγκεντρώνει αὐτὴν τὴν χάριν εἰς τὸ ἀτημέλητον τοῦ πνευματώδους ὕφους του. Κανεὶς δὲν διερμήνευσε ἐκφραστικώτερον τὴν σύγχρονον ἑλληνικὴν ψυχὴν».

Παρακαλοῦνται οἱ ἐν τῷ ἑξωτερικῷ συνδρομηταὶ ἡμῶν οἱ καθυστεροῦντες τὴν συνδρομὴν των ὅπως εὐκολύνοντες τὸ ἔργον μας εὐαρεστηθοῦν καὶ τὴν ἀποστείλουν διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς ἢ οἰουδήποτε μέσου θέλουν.

Οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ ἀναγγείλωμεν ἐν τῇ «Χαραυγῇ» τὴν ἐκδοσιν νέου των ἔργου ὀφείλουν νὰ ἀποστέλλουν εἰς τὰ γραφεῖά μας δύο ἀντίτυπα τοῦ ἔργου των ἀντὶ ἑνός.

Μόνος ἀντιπρόσωπός μας ἐν Κων)πόλει ὁ κ. Νίκος Καστρινός, Galata, Poste Russe.

Περιοδεύων τῆς «Χαραυγῆς» προσελήφθη ὁ κ. Πραξιτέλης Τσαλίκης, μετὰ τοῦ ὁποῖου παρακαλοῦνται νὰ συνεννοοῦνται οἱ ἀπανταχοῦ συνδρομηταὶ μας.

Ἀγορὰ καὶ πώλησις γραμματισμῶν καὶ συλλογῶν οἰασδήποτε ἀξίας. **D. Demetriades**

12 Rue Façon PARIS 13me

Υπεύθυνος: **Μ. Σ. Βάλλης.**